

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบวัฏจักรผล สำหรับรายวิชาในหลักสูตรวิทยาลัยครู เป็นการพัฒนากระบวนการนำหลักสูตรแม่บทที่ใช้ในวิทยาลัยครูมาจัดให้เป็นระบบเพื่อความสะดวกของผู้สอนที่จะนำไปใช้ในชั้นเรียน ในการดำเนินงานพัฒนากระบวนการนี้ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนการสอน
2. ทิศทางการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน
3. แนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
4. หลักสูตรวิทยาลัยครู

กระบวนการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของการเรียนรู้และการสอน

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอันเป็นผลจากการฝึกหัดหรือประสบการณ์ (Reilly, 1983) โดยได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อม (Woolfolk, 1990) พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเป็นหลักฐานที่แสดงให้ทราบว่าเกิดการเรียนรู้

การสอน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมไปตามลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องตามบทบาทในสังคม (Morse, 1962) ซึ่งอาจทำด้วยวิธีการบอก ชักจูง แสดง สำนึก แนะนำ ชี้นำ หรืออาจใช้หลายวิธีการรวมกัน (Lefrançois, 1986)

องค์ประกอบของการเรียนการสอน

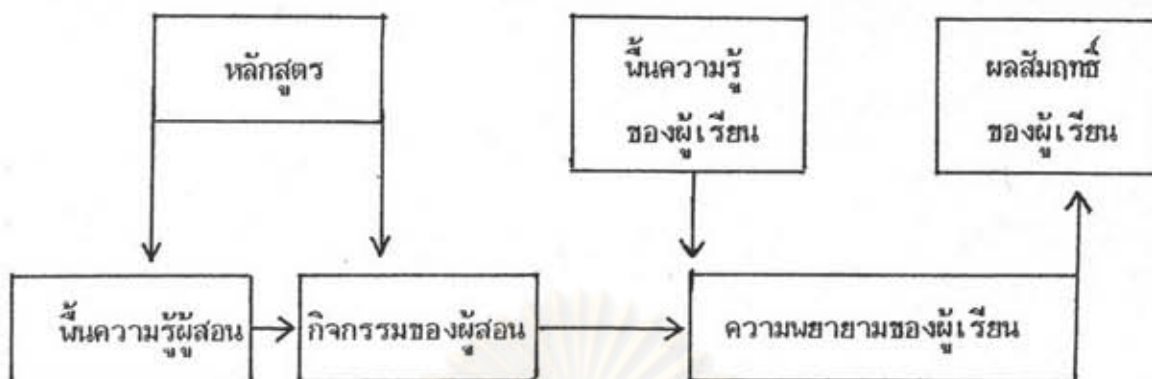
กระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน และหลักสูตร การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพเมื่อองค์ประกอบทั้งสามมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี กล่าวคือ

1. ผู้สอนต้องมีบุคลิกภาพดี มีการแสดงออกทั้งทางร่างกายและความคิดเห็นแก่ เช่น เจตคติที่ดีต่ออาชีพ ร่างกายแข็งแรง แต่งกายสุภาพ เป็นคนมีเหตุผลและมีกิริยาท่าทางที่เหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สอนต้องมีสมรรถภาพในด้านวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน มีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอน และเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี

2. ผู้เรียนเป็นผู้ที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน ความแตกต่างของผู้เรียน ได้แก่ สติปัญญา ผลสัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ ความรู้เดิม สภาพครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ถ้าผู้สอนรู้จักผู้เรียนก็จะสามารถปรับวิธีสอนให้เหมาะกับผู้เรียน และในการพัฒนาหลักสูตรผู้พัฒนาต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของหลักสูตรที่มีต่อผู้เรียน ในแต่ละวัยและระดับชั้นเรียน

3. หลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาของประเทศ และเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติแก่ผู้เรียน ผู้สอนที่เข้าใจจุดมุ่งหมายหลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรจะสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์หลักสูตรได้

ผู้สอนเป็นผู้อยู่ระหว่างหลักสูตรและผู้เรียน ทำหน้าที่แปลงหลักสูตรออกมาในรูปของกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงไรขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการสอนของผู้สอน ฮาร์นิชเฟเกอร์และวิลีย์ (Harnischfeger and Wiley, 1976) ได้เขียนแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร ผู้สอน และผู้เรียนดังนี้

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

การสอนเป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดขึ้นเพื่อวางเงื่อนไข และเตรียมสภาพการณ์ให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ผู้สอนกำหนดไว้ และด้วยเหตุที่การสอนเป็น ทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้สอนจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบขั้นตอนและประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่ง เป็นกระบวนการทางสติปัญญา และมีความชำนาญในด้านต่าง ๆ ที่เรียกว่าทักษะการสอน

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เข้าใจผู้เรียน

การสอนไม่ใช่การส่งความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน แต่การสอนเป็นปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ฉะนั้นในการสอนจึงจำเป็นต้องรู้ว่าสอนใครภายใต้สถานการณ์อะไร การเป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่รู้เนื้อหาที่จะสอนและวิธีสอน แต่ต้องรู้วิธีปรับเนื้อหา และวิธีสอนให้ เข้ากับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนรู้จักผู้เรียนมากเท่าใด ก็มีผลต่อระดับความสำเร็จ ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนเท่านั้น แม้ว่าการจัดการสอน หลายวิธี ในชั้นเดียวกันและเวลาเดียวกันจะทำได้ แต่ผู้สอนต้องเห็นความสำคัญของความ แตกต่างระหว่างบุคคลว่ามีผลต่อวิธีสอนของผู้สอน และพยายามใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่ม ผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งการแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันมากนี้ สามารถทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 เทคนิคการปรับวิธีสอน (Adaptive Teaching Approach)

เป็นความพยายามที่จะทำให้ผู้เรียนทุกคนบรรลุจุดหมายเดียวกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่าง ระหว่างบุคคล โดยวิธีการสร้างความรู้ ทักษะ หรือความสามารถที่จำเป็นด้วยการจัดการเรียน การสอนซ่อมเสริม หรือหลักเลี้ยงวิธีสอนหรือสื่อการเรียนการสอนที่ต้องใช้สิ่งที่ เป็นจุดด้อยของ

ผู้เรียน จะเน้นเทคนิคการปรับวิธีสอนให้ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจในเรื่องจุดเด่นและจุดด้อยของผู้เรียน และมีความสามารถในการเลือกวิธีสอนที่จะเพิ่มความเข้าใจในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

วิธีที่ 2 วิธีการใช้สิ่งทดแทน (Compensatory Approach) เป็นการใช้องค์ประกอบทดแทน เช่น ใช้รูปภาพแทนคำพูด หรือเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ เช่น เกม หรือ สถานการณ์จำลอง และกิจกรรมการเรียนรู้การสนทนา เช่น การอภิปรายกลุ่มหรือการฝึกประสบการณ์ เป็นต้น

2. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้เป็นอย่างดี ในองค์ประกอบต่อไปนี้ และสามารถเลือกหรือจัดให้ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน

2.1 วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้การสอน เป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และการวัดผลและประเมินผล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์มีหลายประเภท ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เพื่อให้แนวทางที่ชัดเจน ผู้สอนควรกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้การสอนเป็นข้อความที่ระบุลักษณะการเรียนรู้ และความสามารถที่ผู้สอนต้องการ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน หลังจากที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเรื่องนั้นแล้ว วัตถุประสงค์ลักษณะนี้ เรียกว่าวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.2 โน้ตค้นและเนื้อหา เป็นความรู้ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ ผู้สอนควรทราบว่า โน้ตค้นเป็นข้อความที่แสดงแก่นของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการรวบรวมลักษณะเฉพาะของเรื่องนั้น ดังนั้นก่อนการสอนเรื่องใดผู้สอนต้องเขียนโน้ตค้นของเรื่องนั้นเสียก่อน แล้วจึงเลือกเนื้อหา ซึ่งเป็นข้อความที่ขยายโน้ตค้นให้ชัดเจนมาประกอบให้เพียงพอสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นนั้น และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้การสอน

2.3 วิธีสอนเป็นวิธีการที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โดยคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและลักษณะเนื้อหาวิชา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้การสอน การเลือกวิธีสอนเป็นสิ่งสำคัญเพราะ กิจกรรมการเรียนรู้การสอนเป็นตัวกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนให้แตกต่างกันไป กิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบ่งได้ 2 ประเภท คือ กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาและให้ความรู้ เป็นผู้ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนขณะสอน และ

ควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะเป็นผู้รับรู้ในสิ่งที่ผู้สอนสอน นำมาคิดพิจารณาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของตนแล้วสรุปเป็นความรู้ความเข้าใจของตน กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต และการตั้งคำถาม ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่จัดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนเป็นผู้แนะนำและให้ความสะดวก โดยการเตรียมสิ่งแวดล้อมวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง และดำเนินไปในทิศทางที่ผู้สอนตั้งวัตถุประสงค์ไว้ กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การอภิปราย การสังเกต และการจัดบันทึก การทดลอง การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การแก้ปัญหา การใช้บทเรียนสำเร็จรูป การค้นคว้าในห้องสมุด และการไปศึกษานอกสถานที่

ในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์เนื้อหาวิชา ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และเวลา นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนยังสามารถจัดในลักษณะกลุ่มใหญ่ เมื่อผู้สอนต้องการให้ความรู้ที่เป็นหลักการร่วมกันทั้งชั้น จัดเป็นกลุ่มย่อย 3-4 คน เมื่อต้องการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมได้ทั่วถึง และการให้ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล เมื่อต้องการส่งเสริมความสามารถ ความสนใจเฉพาะตนของผู้เรียน

2.4 สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสะดวก ผู้เรียนสนใจและจำเรื่องที่เรียนได้นาน สามารถเสนอเรื่องที่มีความซับซ้อนได้ถูกต้องรวดเร็ว และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้สอนที่มีความรู้เรื่องการเรียนรู้การสอนสามารถเลือกสื่อที่ตรงตามเนื้อหา ซึ่งสร้างความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และเหมาะสมกับวัยและสติปัญญาของผู้เรียน

2.5 การวัดผลและประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าหลังจากที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมแล้ว เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด จะเน้นการวัดผลและประเมินผลต้องอาศัยวัตถุประสงค์เป็นแนวทาง เพราะวัตถุประสงค์จะบอกให้ทราบว่าต้องวัดและประเมินอะไร แค่ไหน และควรใช้เครื่องมืออะไรในการวัด

3. มีทักษะการสอน

ทักษะการสอนเป็นความชำนาญในการสอน เกิดจากการฝึกฝนใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ จนคล่องแคล่ว ในการเรียนการสอนที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนมีบทบาทในการสอนมาก ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เมื่อผู้สอนมีทักษะในการสอนเป็นที่น่าสนใจและ

สามารถเสนอบทเรียนให้ผู้เรียนเกิดความคิดความเข้าใจและติดตามบทเรียนโดยตลอด ในการดำเนินการเรียนการสอน ผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนหลายอย่าง เช่น การชักถามความรู้เดิม การถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิด การเขียนกระดานดำ การสร้างความสนใจ การเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเดิมซ้ำอีก การบรรยาย และการใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน พฤติกรรมเหล่านี้ ต้องอาศัยความชำนาญเป็นพิเศษ จึงจะทำให้ผู้สอนสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้อย่างเหมาะสม เช่น การบรรยายต้องอาศัยทักษะในการบรรยาย ผู้เรียนจึงสนใจติดตามและเข้าใจเรื่องได้ง่าย การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนต้องอาศัยทักษะในการจัดเตรียม และใช้ให้เหมาะสมกับจังหวะและวิธีใช้อุปกรณ์แต่ละชนิด และการเขียนกระดานดำ ต้องเขียนให้ถูกต้องสวยงามและเป็นระเบียบ กล่าวได้ว่า ผู้สอนที่มีทักษะการสอนจะสามารถดำเนินการเรียนการสอนได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บอริช (Borich, 1988) ได้ให้ความเห็นว่า ควรจะใช้การจัดลำดับการสอน 7 ชั้น ของกาเยและบริคส์ (Gagne' and Briggs, 1979) เป็นแนวทางในการวางแผนการสอน ลำดับการสอนทั้ง 7 ชั้นนั้น ได้แก่

1. การจูงใจ เป็นการทำให้ผู้เรียนสนใจหรือเกิดความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องที่จะสอน โดยผู้สอนอาจใช้วิธีตั้งคำถาม ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีคำตอบเดียว หรือคำตอบอาจไม่ตรงกับเรื่องที่จะสอนก็ได้ แต่คำถามนั้นควรเป็นคำถามที่กระตุ้นความสนใจ หรือทำให้เกิดความสงสัยจนต้องการติดตามรายละเอียดต่อไป นอกจากนี้อาจใช้วิธีกระตุ้นทางสายตาโดยการใช้ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ และแผนภูมิ เป็นต้น

2. การบอกวัตถุประสงค์แก่ผู้เรียน เป็นการแจ้งให้ผู้เรียนรู้ตัวล่วงหน้าว่า เมื่อจบบทเรียนผู้เรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้าง และจะถูกทดสอบอย่างไร จะเห็นในขณะเรียนผู้เรียนจะสนใจในการค้นหาคำตอบนั้น วิธีนี้สามารถดึงความสนใจของผู้เรียนให้อยู่กับบทเรียนตลอดเวลา

3. การกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงสิ่งที่เรียนไปแล้ว เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำก่อนการสอนเรื่องใหม่ เพื่อให้เรื่องใหม่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเรื่องที่เรียนไปแล้ว วิธีการที่ใช้ในการกระตุ้น ได้แก่ การทบทวน การสรุป การพูดถึงความคิดรวบยอด เป็นต้น

4. การเสนอเนื้อหา เป็นส่วนสำคัญที่สุดในการวางแผนการสอน การเสนอเนื้อหาควรดำเนินถึงเรื่องต่อไปนี้

4.1 รูปแบบและวิธีการที่เนื้อหาจะถูกรู้ใช้ในการวัดผล การทำงานตามที่ได้ รับผิดชอบหมาย หรือใช้ในชีวิตจริง เช่น การสอนเครื่องหมายวรรคตอนภาษาอังกฤษ ควรใช้ ตัวอย่างที่ผู้เรียนต้องพบ โดยยกตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ และหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

4.2 การเลือกสนใจเนื้อหาที่สำคัญ เพราะเนื้อหาที่เสนอในการสอน 1 ครั้ง ไม่ได้มีความสำคัญเท่ากันทั้งหมด ผู้สอนจึงควรบอกให้ผู้เรียนให้ความสนใจเนื้อหาตอนที่สำคัญ เป็นพิเศษ อาจใช้วิธีขีดเส้นใต้หรือเขียนวงกลมล้อมรอบข้อความที่สำคัญ เขียนคำสำคัญบน กระดานดำ หรือใช้คำพูดซ้ำ เช่น "ตรงนี้สำคัญนะ . . . ขอให้สังเกตตรงนี้ให้ดี . . ." หรือ "ข้อมูลตรงนี้จะเอาไปใช้ประโยชน์ได้ภายหลัง . . ." เป็นต้น

4.3 ความหลากหลายของวิธีการเสนอเนื้อหา เป็นการแปรเปลี่ยนกิจกรรม ตลอดระยะเวลาที่ทำการสอน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในการรับรู้ เนื้อหา เพราะเนื้อหาบางประเภทจะรับรู้ได้ดีด้วยการฟัง เนื้อหาบางประเภทถ้าได้มองเห็นภาพด้วยจะทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้การแปรเปลี่ยนกิจกรรมอาจทำได้โดยการเปลี่ยน ลักษณะการสอน เช่น บรรยายในกลุ่มใหม่แล้วให้ตอบคำถาม จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยอภิปราย ภายในกลุ่มแล้วจึงทำแบบฝึกหัด

การเตรียมบทเรียนในส่วนเนื้อหา ควรแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

- ก. ส่วนที่เป็นเนื้อหาที่จะสอน
- ข. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสื่อที่จะใช้ร่วมกับเนื้อหา เช่น สื่อทางสายตา ทางการฟังหรือการสัมผัส
- ค. ส่วนที่เป็นวิธีการเสนอเนื้อหา เช่น การบรรยาย การจัดกลุ่มย่อย การถามตอบ

5. การทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ โดยปกติก่อนที่จะจบการเสนอเนื้อหา ผู้เรียน ควรจะสามารถแสดงพฤติกรรมที่ผู้สอนต้องการเป็นรายบุคคล เพราะผู้เรียนได้รู้วัตถุประสงค์ ล่วงหน้าแล้ว ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรวบรวมคำตอบตามวัตถุประสงค์ เหล่านั้น กิจกรรมที่ให้อาจเป็นแบบฝึกหัด การตอบคำถาม หรือการมอบหมายงานให้ทำ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้อาจสอดแทรกอยู่ในบทเรียน และกิจกรรมเหล่านี้นจะไม่นำมาใช้ในการวัดผล

6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นสิ่งที่ควรทำทันที เพราะผู้เรียนย่อมต้องการรู้ผลสิ่งที่ เขาตอบ ถ้าเป็นคำตอบที่ไม่ถูกต้อง ผู้สอนอาจใช้คำพูดว่า "ยังไม่ใช่คำตอบที่ครูต้องการ" หรือ "ลองคิดดูใหม่นะ" ถ้าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง ผู้สอนควรพูดทบทวนคำตอบนั้นดัง ๆ หรือเขียนคำตอบ

เน้นลงบนกระดานดำ และถ้าเป็นการให้ทำงานที่โต๊ะเรียน ผู้สอนควรเดินดู แล้วใช้ชี้พยักหน้า หรือชี้ เมื่อเห็นผู้เรียนทำงานได้ถูกต้อง

7. การประเมินผลพฤติกรรม เป็นการให้ผู้เรียนทำงานในรูปแบบต่าง ๆ โดยมี จุดมุ่งหมายที่จะสรุปผลการเรียน เช่น การทดสอบ การทำการบ้าน การมอบหมายงานให้ ไปปฏิบัติ การทำรายงาน และการให้ตอบปากเปล่า เป็นต้น

คูริลสกีและควอรานตา (Kourilsky and Quaranta, 1987) กล่าวถึง การสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรจะต้องมีความรู้เป็นอย่างดีในเรื่องต่อไปนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้และการสอน และการประเมินผล

1. ในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับห้องเรียน ผู้สอนเริ่มด้วยการวางแผนการสอน ทำ การตัดสินใจว่าจะสอนอะไร เป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนการสอนคืออะไร ผู้เรียนมี พื้นฐานความรู้เดิมอย่างไร ผู้สอนจะต้องเตรียมแบบทดสอบสำหรับวัดพื้นความรู้ของผู้เรียน ผู้สอน จะต้องมีทักษะในการเลือกวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สามารถเขียนวัตถุประสงค์นั้นได้ชัดเจน และทราบวิธีการวัดผลวัตถุประสงค์เหล่านั้น

2. ในด้านการเรียนรู้และการสอน ผู้สอนต้องมีความรู้ในเรื่องหลักการเรียนรู้ และสามารถประยุกต์หลักการนั้นเข้ากับการสอน จนค้นหาวิธีการนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้

2.1 การเรียนรู้จะเกิดได้ดีเมื่อผู้สอนเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

2.1.1 การให้ขอบเขตวิชาหรือแนะนำวิชาให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนทำ

การสอน

2.1.2 การให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกฝนกิจกรรมตามจุดประสงค์

2.1.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนรู้ผลการกระทำของตน

2.1.4 การจูงใจให้เกิดความสนใจในสิ่งที่เรียน

2.1.5 การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณสอนเป็นผู้ช่วยเหลือ

และคอยให้คำแนะนำ

2.1.6 การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน

2.1.7 การส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ โดยผู้สอนจัดลำดับ

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้ อาจมีการซ่อมเสริม หรือ แนะนำเป็นพิเศษ

2.1.8 การถ่ายโอนและการจำ จะเกิดขึ้นเมื่อผู้สอนให้ตัวอย่างใน สถานการณ์หรือบริบทต่าง ๆ กัน ผู้เรียนจะสามารถสร้าง โครงสร้างความจำเป็นและเชื่อมโยง สิ่งที่เรียนกับการใช้ได้

2.1.9 ความแตกต่างระหว่างบุคคลมีส่วนทำให้ผู้เรียน เรียนในลักษณะ ต่างกัน ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้

2.1.10 ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการของผู้เรียน ทำให้สามารถจัด กิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัย

2.2 การวางแผนการสอนล่วงหน้า ทำให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนและ สามารถคาดหวังได้ว่า พฤติกรรมใดจะเกิดขึ้นภายในห้องเรียน ในการวางแผนการสอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้

2.2.1 วัตถุประสงค์การเรียนการสอน มีการอธิบายหรือเขียนวัตถุประสงค์ของการสอนครั้งนั้นอย่างชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้

2.2.2 ความมุ่งหมายและวิธีใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ใน บทเรียน

2.2.3 วิธีการจูงใจให้ผู้เรียนสนใจเมื่อเริ่มบทเรียน

2.2.4 วิธีสอน การแสดงลำดับขั้นตอนการสอน การระบุบทบาท ผู้สอนและผู้เรียน การกำหนดกิจกรรม หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการสอน รวมถึงประโยคต่าง ๆ ที่ใช้ถาม

2.2.5 เวลาที่กะ โดยประมาณในการทำแต่ละกิจกรรม

2.2.6 การวัดผล การกำหนดหัวข้อและขอบเขตของการวัดผล

2.2.7 การให้ทำงานเอกเทศ และการติดตามผล การให้ผู้เรียน ทำกิจกรรมพิเศษ เช่น การไปค้นคว้าในห้องสมุด หรือทำงานกลุ่มย่อยนอกชั้นเรียน ถ้าผู้สอน ต้องการติดตามผลผู้เรียนจะต้องใส่ไว้ในแผนการสอนด้วย

3. การประเมินผลในห้องเรียน เป็นการประเมินตั้งแต่วัตถุประสงค์ของการเรียน การสอน (การเขียนวัตถุประสงค์เหมาะสม) องค์ประกอบของการวางแผน (ลำดับขั้นตอน) และการบริหารองค์ประกอบเหล่านั้น (การประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับหลักการเรียนรู้ หรือยุทธวิธี การจัดชั้นเรียน) ในการประเมินผลผู้สอนจะต้องพิจารณาถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลผลิตของการสอน ทั้งทางบวกและทางลบด้วย จุดมุ่งหมายของการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอน และให้เกิด

ความมั่นใจว่า ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

วิธีการประเมินผล มี 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 การประเมินแบบทางการ เป็นการประเมินเมื่อผู้สอนมีจุดประสงค์ที่ชัดเจน และต้องการประเมินผลผู้เรียนเฉพาะสถานการณ์นั้น ๆ

วิธีที่ 2 การประเมินแบบไม่เป็นทางการ เป็นการเก็บข้อมูลโดยไม่มีโครงสร้างชัดเจน เช่น การสังเกตการเรียน

ผลผลิตที่เกิดจากการสอน มี 2 ชนิด คือ

ชนิดที่ 1 สิ่งที่คุณเรียนทำ (Learner Products) เช่น โครงการศิลปะ แบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ การย่อเรื่องจากภาพยนตร์สารคดี หรือรายงาน ผู้สอนสามารถวัดว่าตรงตามจุดประสงค์หรือไม่

ชนิดที่ 2 พฤติกรรมของผู้เรียน (Learner Behavior) เช่น การใช้อุปกรณ์ร่วมกันในศูนย์การเรียน การไล่สเกลในวิชาดนตรี หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรม สถานการณ์จำลอง ผู้สอนสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมและทำการบันทึกผลได้อย่างเป็นระบบ

ในการประเมินผลจะต้องทำการวัดผลผลิตทั้ง 2 ชนิดนี้ และทำทั้งสองประเภท คือ การวัดระหว่างทำการสอน (Formative Evaluation) และการวัดเพื่อสรุปผลรวบยอด (Summative Evaluation) เทคนิคการวัดที่ใช้ในห้องเรียนโดยทั่วไป ได้แก่ การวัดแบบอิงกลุ่ม (Norm-Reference) เป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ภายในกลุ่ม และการวัดแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Reference) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับมาตรฐานที่ตั้งไว้ก่อนแล้ว

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่มีระบบ จุดหมายคือการเรียนรู้ ส่วนประกอบของระบบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนประกอบเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์เพื่อบังคับไปสู่จุดหมาย หรือเพื่อสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ ผู้สอนมีหน้าที่ตัดสินใจเลือกใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ตามลักษณะของผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหา สภาพแวดล้อม และ ความจำกัดอื่น ๆ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู ได้แก่

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ ฮิวท์ และดันแคน (Hough and Duncan, 1970) มีขั้นตอนการจัด 4 ขั้น ดังนี้

1.1 ขั้นวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร (Curriculum Planning Phase) เป็นการวางเป้าหมายของการสอน เลือกและจัดเนื้อหาที่จะสอน และกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน

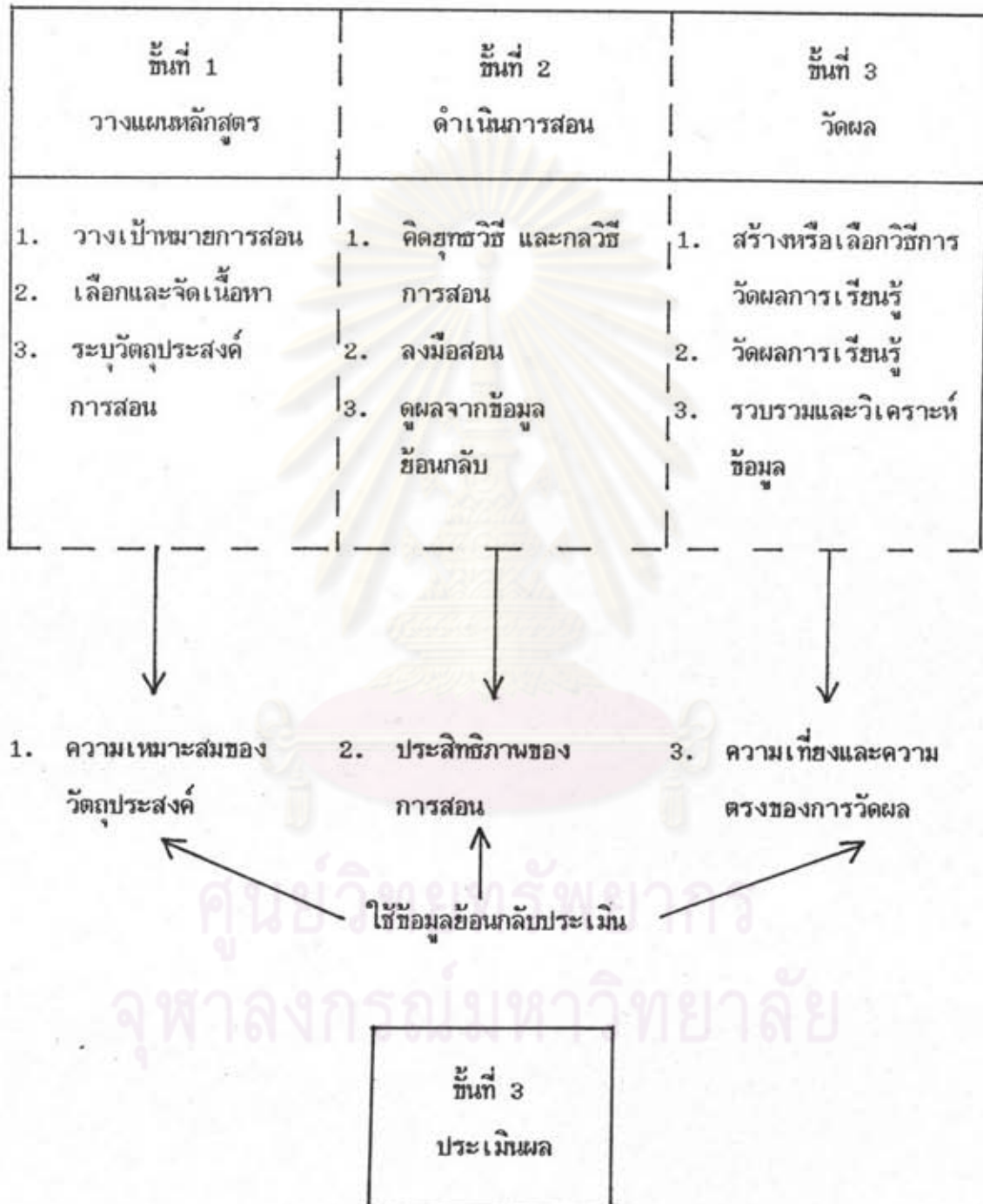
1.2 ขั้นดำเนินการสอน (Instructing Phase) เป็นการใช้ยุทธวิธี (Strategy) และกลวิธี (Tactic) ในการสอนเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ โดยดูข้อมูลย้อนกลับ

1.3 ขั้นวัดผล (Measuring Phase) เป็นการสร้าง หรือเลือกวิธีการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน วัดผลการเรียนรู้ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 ขั้นประเมินผล (Evaluating Phase) เป็นการใช้ข้อมูลย้อนกลับ ประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพของการสอน ความเที่ยงและความตรงของการวัดผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของฮิวจ์และดันแคน
(Hugh and Duncan, 1970)

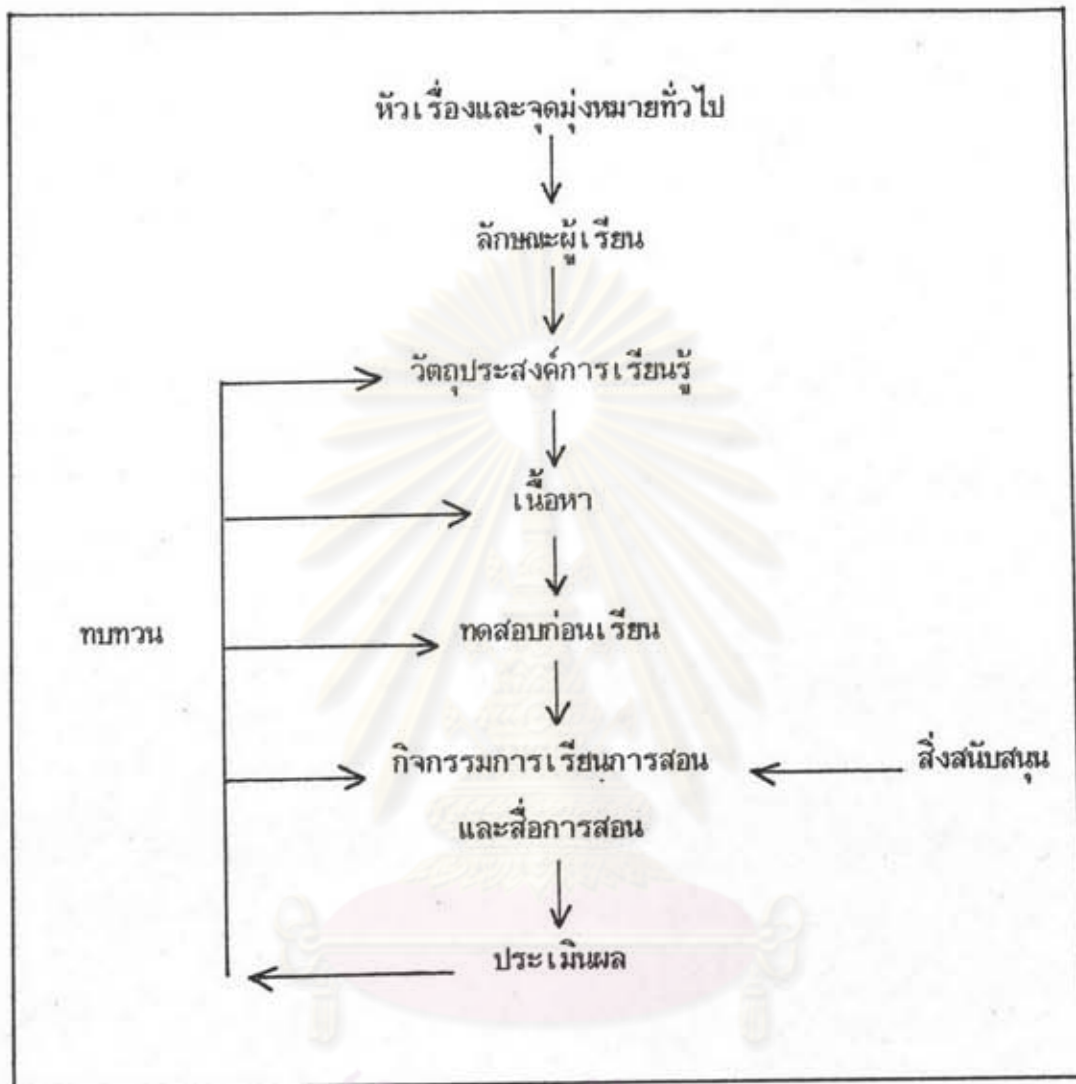
ดังนี้

2. รูปแบบการจัดการเรียนของเคมป์ (Kemp, 1971) มีขั้นตอนการจัด 8 ขั้นตอน

- 2.1 กำหนดหัวเรื่อง และจุดมุ่งหมายทั่วไป
- 2.2 ระบุลักษณะสำคัญของผู้เรียน
- 2.3 เขียนวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดพฤติกรรมได้
- 2.4 เขียนเนื้อหาแต่ละวัตถุประสงค์
- 2.5 สร้างแบบทดสอบก่อนการเรียน เพื่อวัดพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน และระดับความรู้ในเรื่องที่จะเรียน
- 2.6 เลือกวิธีสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการสอนที่จำเป็นสำหรับการสอนเนื้อหาให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 2.7 จัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น งบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่และตารางเรียน เป็นต้น
- 2.8 ประเมินผลการเรียนรู้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีวิธีการทบทวนหรือประเมินซ้ำในขั้นตอนที่ต้องปรับปรุง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนของเคมป์ (Kemp, 1971)

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของดิก และแคร์รี่ (Dick and Carey, 1985) หรือเรียกว่า System Approach Model มีขั้นตอนการจัด 10 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดเป้าหมายของการสอน (Identifying An Instructional Goal) เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ภายหลังการสอนสิ้นสุด

3.2 วิเคราะห์การเรียนการสอน (Conducting An Instructional Analysis) เป็นการวิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้ว่าต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร เกิดทักษะอะไร จะใช้กระบวนการสอนอย่างไร

3.3 กำหนดพฤติกรรมก่อนเข้าเรียนและลักษณะของผู้เรียน (Identifying Entry Behavior And Characteristics) เป็นการระบุพฤติกรรมหรือทักษะเฉพาะที่

ผู้เรียนต้องมีก่อนการเรียน และลักษณะของผู้เรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน

3.4 เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Writing Performance Objectives) เป็นการเขียนวัตถุประสงค์แสดงความเจาะจงว่า ต้องการให้ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้เมื่อเรียนจบบทเรียน โดยระบุพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดง สถานการณ์ที่เกิดพฤติกรรมนั้น และเกณฑ์ที่ยอมรับว่าผู้เรียนมีความสามารถ

3.5 สร้างแบบสอบชนิดอิงเกณฑ์ (Developing Criterion-Referenced Test Items) เป็นการสร้างแบบสอบที่อิงวัตถุประสงค์ สามารถวัดความสามารถของผู้เรียน ตามที่เขียนไว้ในวัตถุประสงค์ สิ่งสำคัญที่สุด คือ ข้อกระทงจะต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมในวัตถุประสงค์ การประเมินผลการเรียนรู้อิงเกณฑ์เป็นหลัก

3.6 สร้างยุทธวิธีการสอน (Developing An Instructional Strategy) เป็นการวางแนวทางที่จะใช้ในการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปสู่เป้าหมาย ยุทธวิธีการสอนประกอบด้วย กิจกรรมก่อนการสอน การเสนอบทเรียน การฝึกฝน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การวัดผล และกิจกรรมต่าง ๆ ภายหลังบทเรียน ในการจัดให้เกิดปฏิสัมพันธ์ภายในชั้นเรียน จำเป็นต้องมีการวางยุทธวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับการวิจัยการเรียนรู้ ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ความรู้ในเรื่องเนื้อหาและตัวผู้เรียน

3.7 พัฒนาและเลือกกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน (Developing And Selecting Instructional Materials) เป็นการนำยุทธวิธีการสอนที่วางไว้มาคัดเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงการสร้างคู่มือผู้เรียน คู่มือผู้สอน สื่อการเรียนการสอน และแบบสอบ

3.8 ออกแบบและสร้างแบบประเมินระหว่างการเรียนรู้ (Designing And Conducting The Formative Evaluation) เป็นการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

3.9 ทบทวนหรือแก้ไข (Revising Instruction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลระหว่างการเรียนรู้มาแจ้งให้ผู้เรียนทราบ เพื่อทำการทบทวนหรือแก้ไขข้อบกพร่อง

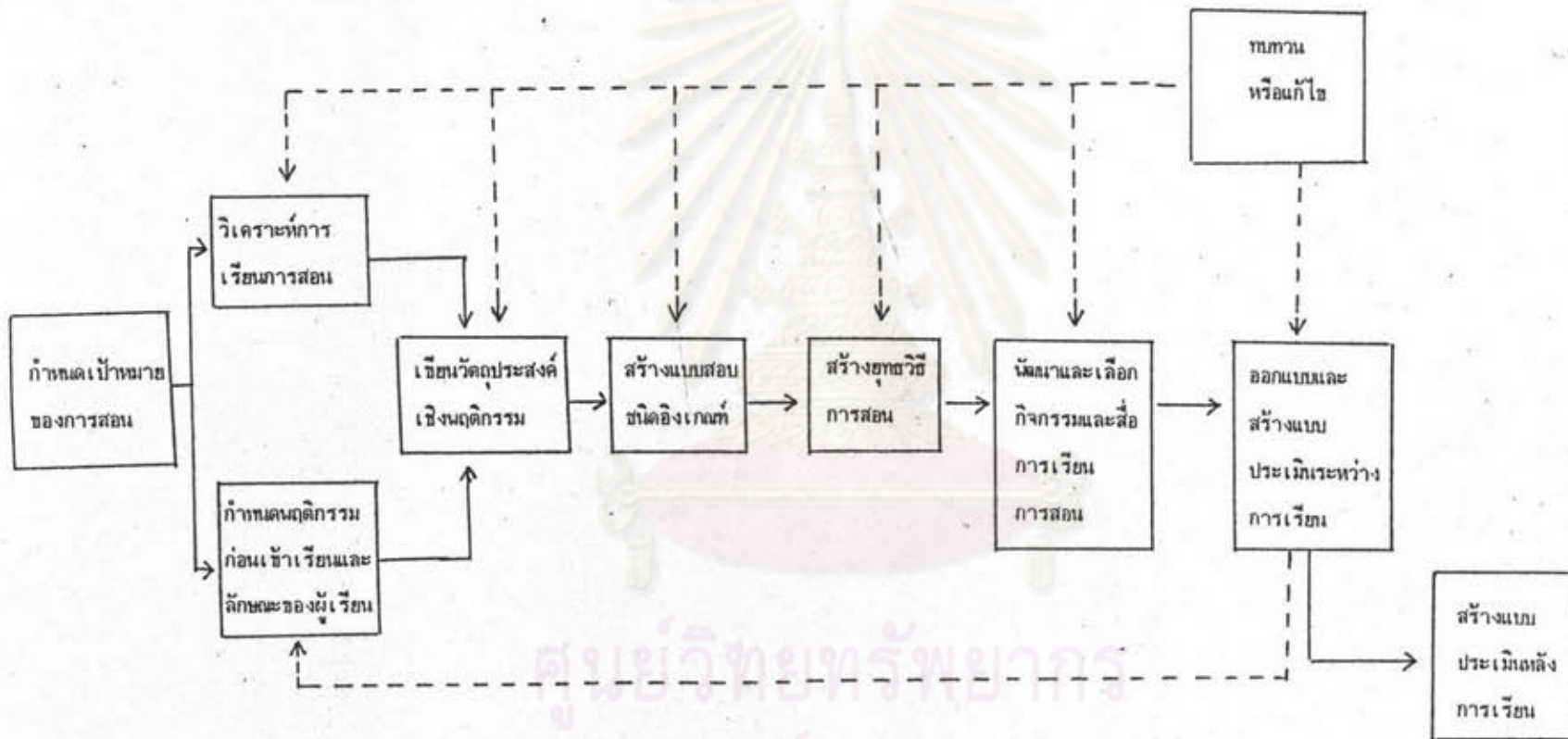
3.10 สร้างแบบประเมินหลังการเรียน (Conducting Summative Evaluation) เป็นการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลมาประเมินคุณค่าของการสอน และการเรียนรู้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของดิคและแคร์ (Dick and Carey, 1985)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของออริช และคณะ (Orlich, et al. 1985) เป็นรูปแบบที่ผู้สอนตัดสินใจเรื่องต่อไปก่อนการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

4.1 เป้าหมายที่ต้องการเห็น ผู้สอนต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมาย ผลผลิต หรือจุดมุ่งหมาย โดยพิจารณาสภาพแวดล้อมด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม แล้วเขียนเป็น วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

4.2 วัตถุประสงค์ที่จะสอน ผู้สอนต้องตัดสินใจว่าจะเน้นในเรื่องใด เช่น เนื้อหาความรู้ ความคิดรวบยอด หรือการสรุป แล้วระบุเป็นเหตุการณ์ที่ต้องการให้เกิด

4.3 ระดับของการสอน ผู้สอนต้องตัดสินใจว่าในการสอนความรู้ด้านต่าง ๆ ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยนั้นต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับใด แล้วจึง เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียน

4.4 การวางแผนบทเรียน ผู้สอนต้องวางแผนอย่างรอบคอบและเป็นระบบ โดยใช้เวลาอย่างคุ้มค่าและบรรลุวัตถุประสงค์

4.5 ปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสม ผู้สอนต้องตัดสินใจว่าต้องการให้ชั้นเรียนมี ปฏิสัมพันธ์กันแบบใด ผู้สอนอาจใช้สิ่งต่อไปนี้เป็นสร้างปฏิสัมพันธ์ การถามคำถาม การอภิปราย การสืบสวนสอบสวน การแก้ปัญหา การเรียนแบบค้นพบ หรือสถานการณ์จำลอง

4.6 การจัดชั้นเรียน ชั้นเรียนถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของปฏิสัมพันธ์ ความ กระตือรือร้นและปฏิสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนต้องจัดให้สภาพภายใน ชั้นเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ และกระตือรือร้นไปในทางที่ดี มิฉะนั้นจะเป็นการทำลาย การเรียนรู้ และเกิดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ

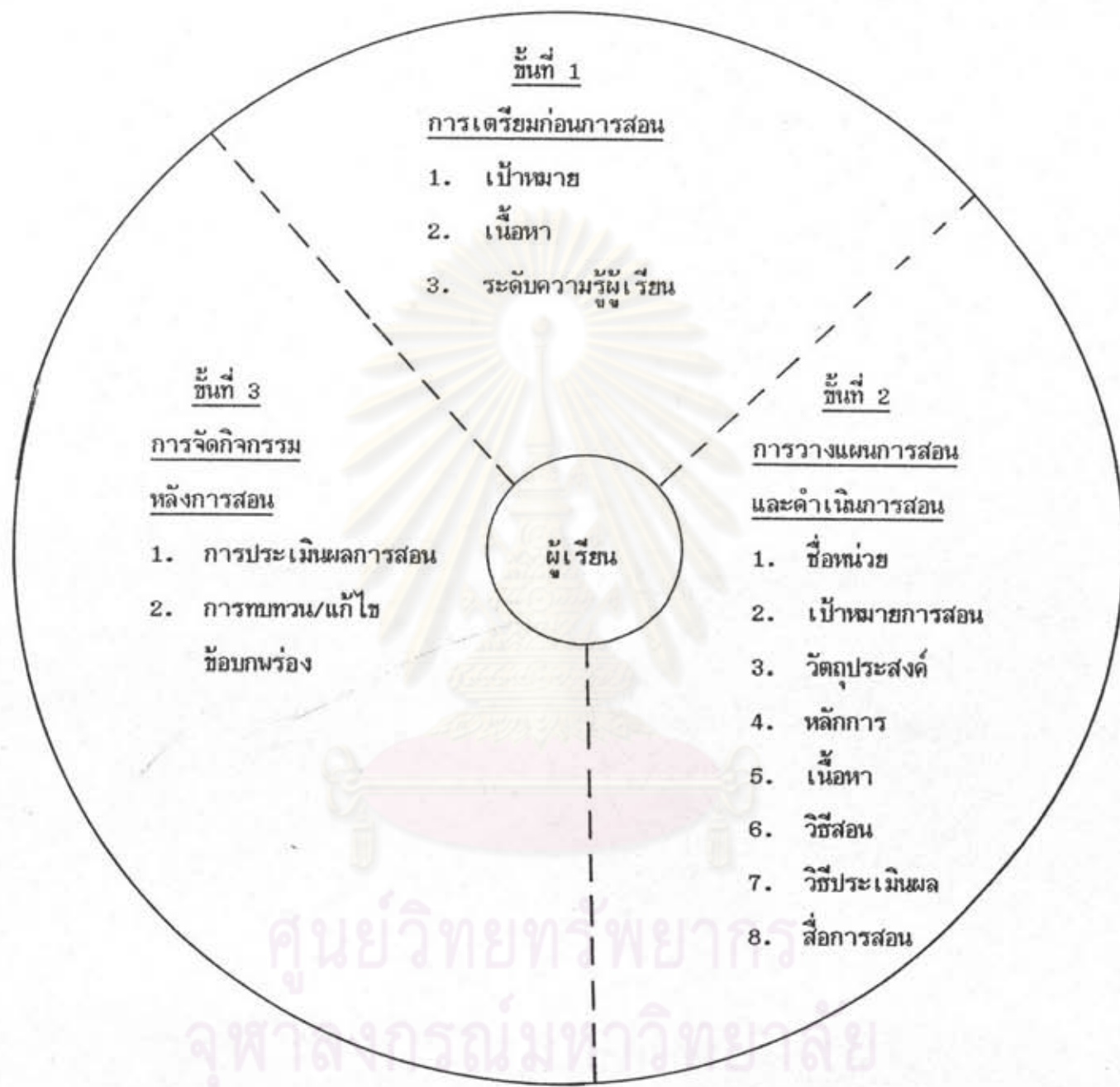
การจัดการเรียนการสอนมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ก. การเตรียมก่อนการสอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย ศึกษาเนื้อหา และรู้จักผู้เรียน

ข. การวางแผนการสอน และดำเนินการสอน ประกอบด้วย การตั้งชื่อ หน่วยหรือบทเรียน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ระบุหลักการ จัดเนื้อหา เลือกวิธีสอน กำหนดวิธีประเมิน และสร้างสื่อการเรียนการสอน

ค. การจัดกิจกรรมหลังการสอน ประกอบด้วย การดำเนินการประเมิน ผลการสอน และจัดให้มีการทบทวนหรือแก้ไขข้อบกพร่อง

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของออริชและคณะ (Orlich, et al. 1985)

ทิศทางของการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

เป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติอยู่ที่การพัฒนาบุคคลให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึงการเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคคลที่จะสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขตามสมควรแก่สภาพในปัจจุบันควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นที่เข้าใจกันทั้งทางการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
2. สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดี
3. สามารถวิเคราะห์เรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ได้
4. มีทักษะในการแก้ปัญหา
5. มีทักษะในการพิจารณาคุณค่า และการตัดสินใจ
6. มีทักษะในการแสดงออก หรือตอบสนองอย่างสร้างสรรค์
7. มีความรับผิดชอบในฐานะของพลเมืองดี
8. มีความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในสิ่งแวดล้อมโลก
9. มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้
10. มีทักษะในการดำรงชีวิตและวางแผนประกอบอาชีพ (Fitzpatrick, 1991)

ระบบการศึกษาในปัจจุบันต้องการแนวคิดทางทฤษฎีและปฏิบัติใหม่ ๆ เพื่อมาใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ แนวคิดใหม่ควรเป็นแนวคิดที่เน้นความสำเร็จของผู้เรียนและคุณภาพของผลผลิต หน้าที่ของผู้จัดการศึกษาต้องให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จ และเมื่อเขาจบการศึกษาออกไปจากสถานศึกษาแล้วเขาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึงเป็นผู้ที่พิจารณาวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ รอบตัว (Perceptive Thinker) เป็นผู้ให้ความร่วมมือ (Collaborative Contributor) และเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Innovative Producer) (Spady and Marshall, 1991)

เพื่อให้ได้บุคคลที่มีลักษณะดังที่กล่าวมา การจัดการเรียนการสอนจึงต้องให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้เรียน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องตั้งคำถามต่อไปนี้ แล้วค้นหาคำตอบให้ได้ก่อนวางแผนการจัดการเรียนการสอน

1. ต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร สามารถทำอะไร และรู้สึกอย่างไร
2. จะจัดประสบการณ์ประเภทใดจึงจะทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น
3. ทำอย่างไรโรงเรียนจึงจะเป็นสถานที่จัดสิ่งเหล่านี้
4. ใครเป็นผู้รับผิดชอบทำให้เกิดสิ่งที่ต้องการเหล่านี้ (David, 1991)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาบางคนได้ค้นพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลายปีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของผู้สอนตลอดปี (Jacobson, 1989) แสดงว่าผู้สอนมีบทบาท

สำคัญต่อความสำเร็จของผู้เรียน และคุณภาพของผลผลิต นักการศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะ เข้าใจพัฒนาการของผู้เรียนและมีความคุ้นเคยกับผู้เรียน มีความรู้รอบตัว รับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้สอน รู้ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการสอน รวมทั้งรู้ปรัชญาการศึกษา จึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการได้ (Cooper, 1990)

จากการศึกษาเรื่องการสอนที่ดีของ Institute for Research on Teaching เป็นระยะเวลากว่า 10 ปี พบว่าผู้สอนที่มีประสิทธิภาพมีลักษณะดังนี้

1. เข้าใจวัตถุประสงค์การสอนเป็นอย่างดี
2. มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดความรู้นั้น
3. สื่อสารให้ผู้เรียนทราบว่า เขาต้องเรียนรู้อะไร และเรียนไปเพื่ออะไร
4. ใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนแจ่มแจ้ง
5. มีความรู้เกี่ยวกับตัวผู้เรียน สามารถปรับวิธีสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถแก้ไขสิ่งที่ผู้เรียนเรียนมาผิด ๆ

6. สอนวิธีให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง (Metacognitive Strategies)

7. สอนวัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัยทุกระดับ
8. ให้ข้อมูลย้อนกลับที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอเพื่อทำให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียน
9. บูรณาการการสอนกับวิชาอื่น ๆ
10. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
11. ทำการประเมินผลการสอนของตนเองและปรับปรุงแก้ไขการสอนอยู่เสมอ

(Porter and Brophy, 1988)

สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และเป็นผู้มีความสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวม ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนมีด้วยกันหลายฝ่าย แต่ผู้หนึ่งที่มีความสำคัญ ได้แก่ ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียน

แนวคิดพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคนไม่ว่าผู้ที่มีสติปัญญาอยู่ในระดับใด การศึกษามีหน้าที่ทำให้ทุกคนได้พบความสำเร็จและเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจึงต้องคำนึงถึงความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลัก แนวคิดที่เอื้อต่อความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่แนวคิดต่อไปนี้

1. การจัดการสอนและหลักสูตรของ จอห์น เอ ลาสกา (John A.Laska)
2. การเรียนแบบบรรลุผล (Mastery Learning)
3. การวัดผลและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Measurement)
4. ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)

การจัดการสอนและหลักสูตรของ จอห์น เอ ลาสกา (John A.Laska)

จอห์น เอ ลาสกา (John A.Laska) เป็นศาสตราจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอนที่ University of Texas at Austin ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เขียนบทความเรื่อง A New Paradigm for Teaching and Curriculum ลงในวารสาร New Education ปี 1988 โดยเสนอแนวคิดในการจัดหลักสูตรและการสอน เพื่อปรับปรุงการศึกษาใหม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวคิดเรื่องการสอน

คนทั่วไปมักจะมองการสอนในภาพรวม ไม่มีการแยกการสอนเป็นประเภทต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่การสอนประเภทหนึ่งอาจเหมาะสมกับหลักสูตรบางประเภทเท่านั้น การที่ไม่มีการแยกการสอนเป็นประเภท ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร และไม่สามารถสอนให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้

แนวคิดเรื่องหลักสูตร

ในการจัดการเรียนการสอน ควรมีการพิจารณาหลักสูตรให้เป็นประเภทต่าง ๆ เสียก่อน โดยใช้วิธีนำประเภทของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และประเภทของการสอนมาเป็น

ตัวกำหนดประเภทของหลักสูตร วิธีทำให้การนำเอาหลักสูตรไปสู่การสอนเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ควรนำหลักสูตรมาวิเคราะห์ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ แล้วพิจารณาจำแนกเป็นวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์เสริมตามความสำคัญมากขึ้น จากนั้นจึงพิจารณาวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ประเภทว่า วัตถุประสงค์ใดเมื่อสอนแล้วสามารถรับรองผลได้ว่าผู้เรียนจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ และวัตถุประสงค์ใดไม่สามารถรับรองผลผู้เรียนได้ แล้วจึงกำหนดให้การสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์ (Verification Teaching) ใช้สอนวัตถุประสงค์ที่สามารถรับรองผลได้ และให้การสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถ (Non-Verification Teaching) ใช้สอนวัตถุประสงค์ที่ไม่สามารถรับรองผล

วิธีจัดการสอนและหลักสูตร

เมื่อทำการวิเคราะห์วัตถุประสงค์การเรียนรู้แล้ว ลาสกา (Laska) ได้แบ่ง วัตถุประสงค์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วัตถุประสงค์หลัก (Essential Objectives) เป็นวัตถุประสงค์สำคัญที่ จำเป็นต้องเรียนทุกคน

2. วัตถุประสงค์เสริม (Enrichment Objectives) เป็นวัตถุประสงค์ที่มีความ สำคัญรองลงมา ให้เลือกเรียนตามความสนใจ

การสอนที่นำมาใช้มี 2 แบบ ได้แก่

1. การสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์ (Verification Teaching) ใช้สอน วัตถุประสงค์หลัก และวัตถุประสงค์เสริมที่ผู้สอนสามารถสอนให้บรรลุผลได้ทุกคน

2. การสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถ (Non-Verification Teaching) ใช้สอนวัตถุประสงค์หลัก และวัตถุประสงค์เสริมที่ผู้สอนไม่แน่ใจว่าทุกคนจะบรรลุผลได้

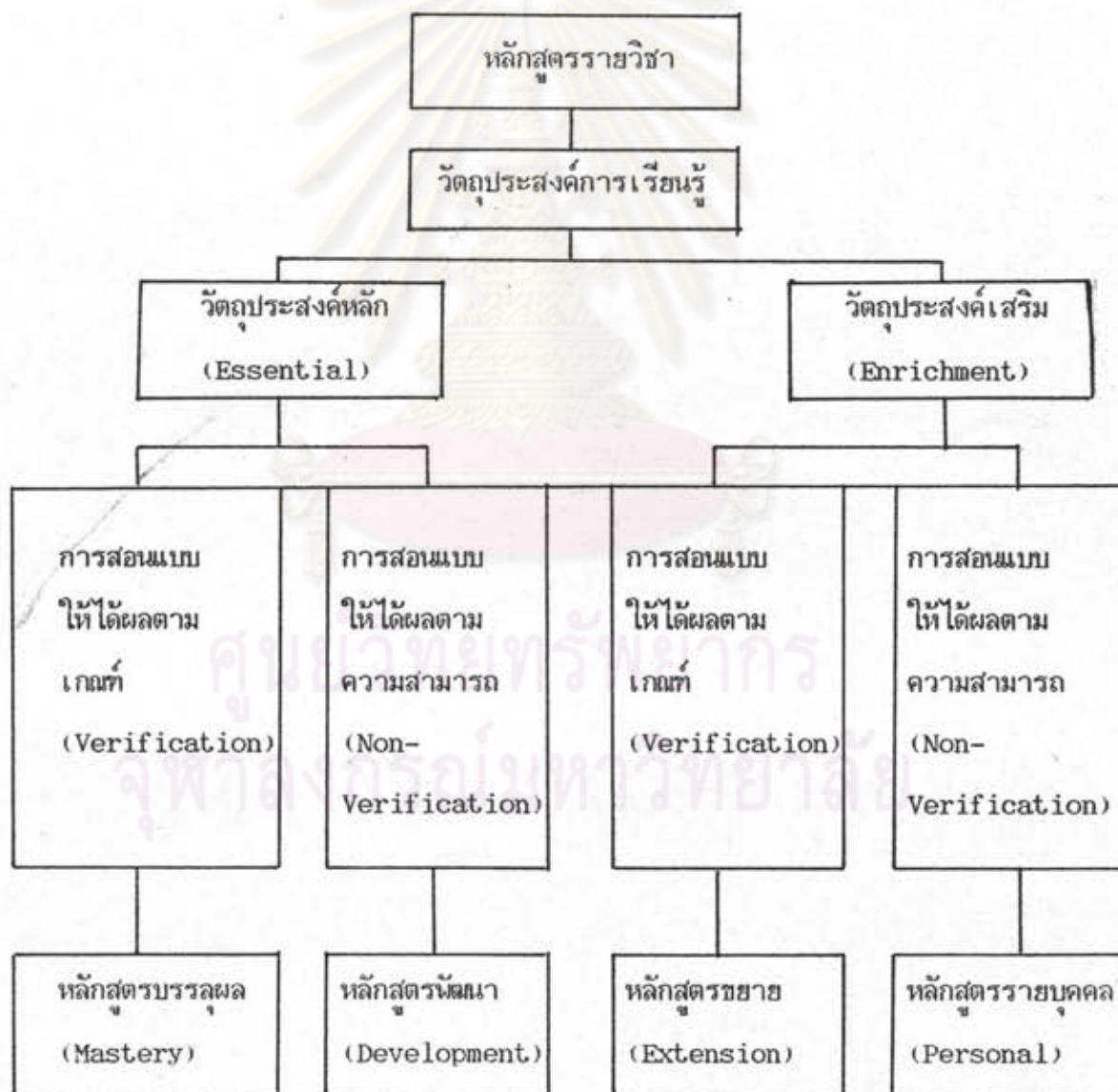
ลาสกา (Laska) ได้จัดวัตถุประสงค์ที่มีลักษณะแตกต่างกัน 4 ประเภทขึ้นเป็น หลักสูตร 4 ประเภท โดยเรียกชื่อดังนี้

1. หลักสูตรบรรลุผล (Mastery Curriculum)
2. หลักสูตรพัฒนา (Development Curriculum)
3. หลักสูตรขยาย (Extension Curriculum)

4. หลักสูตรรายบุคคล (Personal Curriculum)

ด้วยวิธีการจัดการสอนและหลักสูตรแบบนี้ ผู้สอนจะมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบการสอนของตนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาให้หรือไม่เพียงใด

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างการจัดหลักสูตรและการสอนของ จอห์น เอ ลาสกา
(John A. Laska, 1988)

วัตถุประสงค์หลัก (Essential Objectives) หมายถึง วัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญ จำเป็นต้องเรียนเพราะเป็นสาระสำคัญของรายวิชานั้น ๆ

วัตถุประสงค์เสริม (Enrichment Objectives) หมายถึง วัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญรองลงมา เลือกเรียนตามความสนใจเพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หลัก

การสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์ (Verification Teaching) หมายถึง การสอนที่ผู้สอนสามารถรับประกันได้ว่าผู้เรียนทุกคนจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้าผู้ใดไม่บรรลุ วัตถุประสงค์ผู้สอนจะทำการสอนซ้ำจนกระทั่งผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์นั้น

การสอนให้ได้ผลตามความสามารถ (Non-Verification Teaching) หมายถึง การสอนที่ผู้สอนไม่แน่ใจว่าผู้เรียนทุกคนจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ส่วนมากมักเป็นวัตถุประสงค์ด้านจิตพิสัย

หลักสูตรบรรลุผล (Mastery Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หลัก สามารถสอนได้ด้วยการสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์

หลักสูตรพัฒนา (Development Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หลักซึ่งไม่สามารถสอนได้ด้วยการสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์ ต้องสอนด้วยการสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถ

หลักสูตรขยาย (Extension Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์เสริม สามารถสอนได้ด้วยการสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์

หลักสูตรรายบุคคล (Personal Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์เสริม ให้ผู้เรียนเลือกเรียนเป็นรายบุคคล ไม่สามารถสอนได้ด้วยการสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์ ต้องสอนด้วยการสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถ

จากหลักสูตรสู่การสอน

การสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์และการสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถ มีความเหมาะสมในการใช้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอนว่า ผู้สอนกำลังทำการสอนหลักสูตรประเภทใด หรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ประเภทใด ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนการสอนไปมาระหว่างการสอนทั้งสองประเภทนี้ โดยไม่จำเป็นต้องยึดอยู่กับการสอนเพียงประเภทเดียวดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การสอนว่าย่น้ำ ในสถานการณ์ที่ควรใช้การสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์ (Verification Teaching) เพราะการว่าย่น้ำเป็นทักษะสำคัญ ผู้เรียนต้องสามารถว่าย่น้ำได้ถูกวิธีและคล่องแคล่ว จึงจะเรียกว่าว่าย่น้ำได้หรือว่าย่น้ำเป็น และทักษะว่าย่น้ำนั้นสามารถสอนให้ผู้เรียนทุกคนทำได้ ถ้าใช้เวลาในการฝึกฝน หรือสอนซ้ำก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ทั้งการวัดผลก็สามารถทำได้เป็นรายบุคคล และทำได้โดยง่าย
2. การบรรยายในที่ชุมชน ในสถานการณ์ที่ควรใช้การสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถ (Non-Verification Teaching) เพราะเป็นการบรรยายให้ความรู้กับผู้ฟังโดยทั่วไปซึ่งมีจำนวนมาก ผู้พูดไม่อาจหวังผลให้ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ หรือเจตคติที่ดีได้ทุกคน ทั้งยังไม่สามารถวัดผลผู้ฟังได้ทุกคน และไม่มีโอกาสบรรยายซ้ำกับผู้ฟังชุดเดิมได้อีก
3. การสอนทำอาหาร เรื่องนี้สามารถใช้การสอนได้ทั้งสองประเภท กล่าวคือ ถ้าเป็นการสอนทำอาหารในรายการโทรทัศน์ ต้องใช้การสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถ (Non-Verification Teaching) เพราะเป็นการแสดงครั้งเดียว ผู้ชมรายการมีความแตกต่างทั้งเพศ อายุ อาชีพ ความสนใจ ความถนัด และอื่น ๆ ผู้สอนไม่อาจหวังผลว่าผู้ชมทุกคนจะสามารถทำตามได้ และถ้าเป็นการสอนทำอาหารในชั้นเรียนปกติ ผู้สอนมีวัตถุประสงค์จะแสดงเทคนิคการประกอบอาหาร โดยไม่ได้หวังให้ผู้เรียนทุกคนทำตามได้ ผู้สอนสามารถใช้การสอนแบบให้ได้ผลตามความสามารถ (Non-Verification Teaching) ได้เช่นกัน แต่ในกรณีที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในการประกอบอาหารได้ทุกคน เมื่อทำการทดสอบแล้วมีผู้ไม่สามารถผ่านเกณฑ์การวัดผล ผู้สอนจะทำการสอนซ้ำจนกระทั่งผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ การสอนแบบนี้คือการสอนแบบให้ได้ผลตามเกณฑ์ (Verification Teaching)

การเรียนแบบบรรลุผล (Mastery Learning)

การเรียนแบบบรรลุผล (Mastery Learning) เป็นวิธีสอนที่ เบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom) พัฒนามาจากแนวคิดของจอห์น แครอล (John Carroll) เมื่อปี ค.ศ. 1968

ความหมายของการเรียนแบบบรรลุผล

ระบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Slavin, 1986)

ปรัชญาการสอนที่กล่าวว่าถ้ามีการจัดสภาพการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนทุกสิ่งที่โรงเรียนจัด (Biehler, 1971)

ยุทธวิธีการสอนที่ใช้การประเมินผลในการสอน (Biggs and Telfer, 1987)

สรุป การเรียนแบบบรรลุผลเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้สอนจัดสภาพการณ์เรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาศัยการประเมินผลเป็นตัวกำหนดวิธีการสอน

หลักการ

1. บุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน แต่สามารถเรียนรู้จุดประสงค์ที่กำหนดให้ได้ ถ้าให้เวลาแก่เขาเพียงพอ และเหมาะสมกับความสามารถของเขา (Lingren and Suter, 1985; Biehler, 1971)
2. การเรียนรู้ต้องการการวัดผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นแนวทางจัดกระบวนการเรียนการสอน (Lefrancois, 1988)

จุดมุ่งหมาย

ให้ผู้เรียนทุกคนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ แสดงพฤติกรรม ได้ตามที่ผู้สอนกำหนด

ลักษณะสำคัญ

1. เวลาเรียนยืดหยุ่นตามความสามารถของผู้เรียน
2. มีการทดสอบเป็นระยะทุกหน่วยการเรียน
3. มีข้อมูลย้อนกลับให้ผู้เรียนทราบผลการเรียน
4. มีกิจกรรมแก้ไขปรับปรุงผู้ที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และมีกิจกรรมเสริมสำหรับผู้บรรลุวัตถุประสงค์ (Jacobson, Eggen and Kanchak, 1989)

ขั้นตอนการทำกิจกรรม

1. ระบุวัตถุประสงค์ของบทเรียน และเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน
2. สร้างข้อทดสอบที่มีลักษณะคล้ายกัน 2 ชุด และกำหนดเกณฑ์ความถูกต้องที่ต้องการ เช่น ตอบได้ถูกต้อง 90 %

3. บอกวัตถุประสงค์และเกณฑ์การตัดสิน ให้ผู้เรียนทราบและแสดงความคาดหวังให้
ผู้เรียนทุกคนพยายามแสดงความสามารถให้ผ่านเกณฑ์ผู้สอนตั้งไว้
4. สอนบทเรียน
5. ทำการทดสอบเมื่อจบเรื่อง (Formative Test) ผู้ผ่านเกณฑ์จะ ได้ทำ
กิจกรรมเสริม (Enrichment Activities)
6. ทำการแก้ไขผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ โดยใช้วิธีการที่ต่างจากการสอนครั้งแรก
7. ให้ผู้ที่ได้รับการแก้ไขแล้ว ทำข้อทดสอบชุดที่ 2 (Summative Test)
8. ให้ระดับคะแนนตามคะแนนที่ได้จากการทำข้อทดสอบชุดที่ 2 ผู้เรียนที่บรรลุ
เกณฑ์ของข้อทดสอบชุดที่ 1 และ 2 จะ ได้ระดับคะแนน A

วิธีสอน

ผู้สอน ใช้ข้อทดสอบ ทดสอบความรู้ ในปัจจุบันของผู้เรียนก่อนเริ่มบทเรียน ขณะทำการ
สอนผู้สอน ใช้วิธีสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน วิธีสอนที่นำมา ใช้ต้องเหมาะสม
กับผู้เรียน สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้ เมื่อจบการสอนแต่ละหน่วยผู้สอน ใช้แบบ
ทดสอบ (Formative Test) ทดสอบเพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
ผู้เรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จจะ ได้รับการแก้ไขด้วยวิธีการต่าง ๆ วิธีที่ใช้กันมากที่สุด ได้แก่
วิธี Tutorial และทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ นอกจากนี้อาจ ใช้บทเรียนสำเร็จรูป แบบเรียน
เกม และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การวัดผล

ผู้สอน ใช้ข้อทดสอบวัดผล เป็นระยะแล้วแจ้งผลการทดสอบให้ผู้เรียนทราบทันที หลัง
จากมีการสอนแก้ไขแล้ว ผู้สอนจะ ใช้ข้อทดสอบวัดผลรวบรวมข้อ เพื่อ ให้ระดับคะแนน ผู้สอนควร
กำหนดระดับเกณฑ์ที่ผู้เรียนสามารถทำได้ การประเมินผล ใช้ระบบอิงเกณฑ์ (Criterion-
Referenced Evaluation)

การนำไปใช้

เหมาะสมกับวิชาที่วัตถุประสงค์มีความเป็นลำดับต่อเนื่องกัน เช่น คณิตศาสตร์ หรือ
วิชาที่สอนทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน

ผู้เรียนที่มีความสามารถค่อนข้างต่ำจะเรียนได้ดี เพราะมีเวลาฝึกฝน และแก้ไข
ถ้าหากการเรียนแบบบรรลุผลนี้ไปใช้กับวิชาหรือลักษณะผู้เรียนที่ไม่เหมาะสมจะต้องใช้
เวลามากกว่าจะได้ผล (Kindsvatter, Wilen and Ishler, 1988)

มีผู้ทำการวิจัยแล้วพบว่า การเรียนแบบบรรลุผลนี้สามารถนำไปสอนได้ทุกระดับชั้น
ทุกวิชาทั้งวิชาทั่วไป วิชาเฉพาะและวิชาชีพในโรงเรียนทุกประเภท และจำนวนผู้เรียนตั้ง
20-70 คน ต่อผู้สอน 1 คน (Block and Anderson, 1975)

บลอคและเบิร์นส์ (Block and Burns) ได้ทำการศึกษาผลการเรียนรู้ที่เรียนด้วย
การเรียนแบบบรรลุผล และด้วยวิธีการอื่นพบว่า

1. ด้านประสิทธิภาพของการเรียน (Learning Effectiveness) ผู้เรียน
ที่เรียนด้วยการเรียนแบบบรรลุผลมีประสิทธิภาพมากกว่า ไม่ว่าจะวัดผลการเรียนรู้เพื่อคุณผล
สัมฤทธิ์หรือความคงทนของความรู้

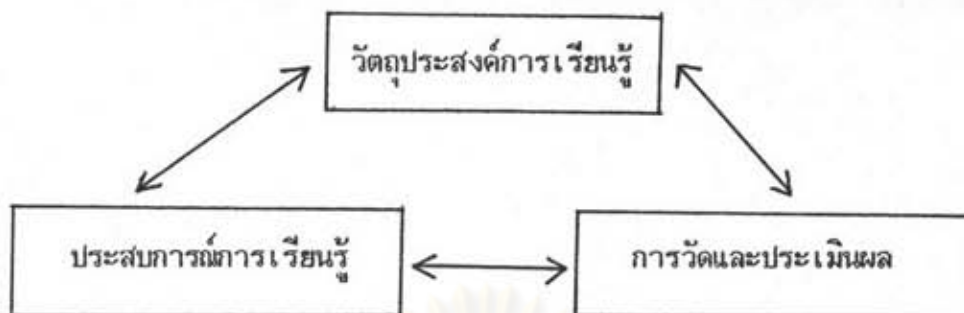
2. ด้านประสิทธิภาพของการเรียน (Learning Efficiency) ผู้เรียนที่เรียน
ด้วยการเรียนแบบบรรลุผลสามารถเรียนในอัตราเวลาเท่า ๆ กันทั้งผู้เรียนช้าและผู้เรียนเร็ว

3. ด้านเจตคติของผู้เรียน (Learner Affect) ผู้เรียนที่เรียนด้วยการเรียน
แบบบรรลุผลชอบเรียน ชอบการสอนของครู และชอบตนเองมากกว่าการเรียนด้วยวิธีอื่น เมื่อ
ทำการวัดในด้านต่าง ๆ เขาจะตอบสนองในทางที่ดีในเรื่องต่อไปนี้ ความสนใจและเจตคติ
ต่อวิชาที่เรียน อึดทน โน้มนำ ความเชื่อมั่นในเชิงวิชาการ การเรียนแบบร่วมมือ และการสอน
(Hass, 1987)

การวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Measurement)

การสอนมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา โดยผู้สอนจะกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนเป็นพฤติกรรม
การเรียนรู้ แล้วดำเนินการสอนหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมตาม
วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวัดผลแล้วประเมินว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่
ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน จึงมีองค์ประกอบที่ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด 3

องค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ และการวัดและ
ประเมินผล ดังภาพ

ความหมายของการวัดผลและการประเมินผล

การวัดผล หมายถึง การให้ค่าหรือตัวเลขเพื่อแสดงปริมาณกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหลังจากการใช้เครื่องมือวัด

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานในการตัดสิน (Carey, 1988)

แบบของการวัดผล

การวัดผลมี 2 แบบ ได้แก่

1. การวัดผลแบบอิงกลุ่ม (Norm-Referenced Measurement) เป็นการวัดที่ขึ้นอยู่กับเกณฑ์มาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Standard) หรือพฤติกรรมของกลุ่มผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการหาความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนแบบแข่งขันกัน ในระหว่างผู้เรียน แบบสอบที่ใช้เป็นแบบสอบอิงกลุ่ม

2. การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Measurement) เป็นการวัดที่ขึ้นกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบว่าผู้เรียนมีความสามารถหรือไม่ คะแนนที่ได้จากการวัดไม่ได้นำไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนแบบช่วยเหลือกัน แบบสอบที่ใช้เป็นแบบสอบอิงเกณฑ์

ฉะนั้นในการเรียนการสอนที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์โดยเน้นที่ความสามารถของแต่ละบุคคลว่าถึงเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่ ผู้สอนต้องใช้การวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์และใช้แบบสอบอิงเกณฑ์เป็นเครื่องมือในการวัด

ลักษณะของแบบสอบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Test)

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

- ก. บ่งชี้ว่า แต่ละบุคคลสามารถทำอะไรบ้างเมื่อเทียบกับเกณฑ์
- ข. เพื่อจัดโปรแกรมให้เป็นพิเศษเป็นรายบุคคล
- ค. เพื่อบ่งชี้ว่า โปรแกรมการสอนประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด

2. แบบข้อสอบ

- ก. ข้อสอบต้องสอดคล้องกับระดับของเกณฑ์
- ข. ข้อสอบต้องให้ข่าวสารอย่างชัดเจนว่าแต่ละบุคคลสามารถหรือไม่สามารถ

ทำอะไรได้บ้าง

3. เนื้อเรื่อง

- ก. เนื้อเรื่องในแบบสอบต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสอนเชิงพฤติกรรม
- ข. สามารถตั้งเกณฑ์ระดับต่าง ๆ ในแต่ละระดับของเนื้อเรื่อง หน่วยบทเรียนและจะต้องบอกระดับความรู้ ความสามารถขั้นต่ำในแต่ละเนื้อเรื่องไว้ด้วย

4. คะแนน

- ก. การกระจายของคะแนนไม่สำคัญ
- ข. คะแนนสะท้อนภาพให้เห็นว่า อะไรบ้างที่บุคคลนั้นสามารถทำได้ และอะไรบ้างที่เขาไม่สามารถทำได้

5. แบบของการจัดอันดับ

- ก. ร้อยละสูงกว่าระดับเกณฑ์
- ข. ข้อมูลจากการตอบถูกหรือผิดในแต่ละข้อ (สมหวัง นิธิยานุวัฒน์,

2526)

เกณฑ์ที่ใช้ในการวัด หมายถึง คะแนนที่ใช้ตัดสินความเพียงพอของพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดง หรือใช้ตัดสินว่าผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ (Dick and Carey, 1985) การสร้างเกณฑ์ที่เหมาะสมเป็นเรื่องยากสำหรับผู้สอนที่ประสบการณ์น้อย ผู้สอนอาจจะตั้งเกณฑ์ต่ำไปหรือสูงไป ซึ่งการตั้งเกณฑ์ต่ำเกินไปจะทำให้ระดับคะแนนสูงอย่างไม่มีเหตุผล และการตั้งเกณฑ์สูงเกินไป ผู้ที่มีความสามารถถึงเกณฑ์จะมีจำนวนน้อย เป็นผลทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้ (Kinvatter, 1988)

เมื่อปี 1975 ประเทศสหรัฐอเมริกาประสบกับปัญหาว่า ผู้เรียนจำนวนมากมีผลสัมฤทธิ์ต่ำจนเป็นที่น่าวิตก จึงได้มีประเทศพัฒนาการเรียนการสอนทั่วประเทศ โดยใช้การทดสอบสมรรถภาพขั้นต่ำ (Minimum-Competency Test) ทำการทดสอบผู้ที่จบการศึกษาว่าต้องมีความสามารถถึงระดับหรือเกณฑ์ขั้นต่ำ การทดสอบนี้สนับสนุนให้ครูสอนและผู้เรียนต้องใช้ความพยายามอย่างมากที่ต้องบรรลุผลจนเป็นที่น่าพอใจ

การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนการสอนเพราะเป็นการตัดสินใจว่าผู้เรียน ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อบ่งชี้ว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่สำคัญพอเพียงหรือไม่
2. เพื่อวินิจฉัยจุดเด่นและจุดด้อยของผู้เรียน โดยสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออก

ให้เห็น

3. เพื่อบ่งชี้ถึงระดับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 เป็นประโยชน์อย่างมากในการปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองจะได้ปรับปรุงวิธีเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้มุ่งนำผลที่ได้ ไปปรับปรุงทั้งด้านวิธีสอนและวิธีเรียนให้ดียิ่งขึ้น ตรงกับคำที่สคริเวน (Scriven) เรียกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ซึ่งหมายถึงการประเมินผลระหว่างภาคเรียนหรือการสอนยังดำเนินอยู่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาว่าผู้เรียน ได้เรียนรู้ ไปมากน้อยเพียงใด ในเนื้อเรื่องเฉพาะตอนหรือบท และมุ่งให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เป็นการประเมินผลการเรียนรู้หลังจากการสอน ได้สิ้นสุดลงอย่างสมบูรณ์ การประเมินระดับสัมฤทธิ์ผลนี้มีประโยชน์ในการตัดสินใจในการลงทะเบียนต่อไป หรือจัดผู้เรียนเข้าชั้นเรียน สคริเวน (Scriven) เรียกว่าการประเมินผลรวมสรุป (Summative Evaluation)

สมหวัง นิธิขานวัฒน์ (2526) ได้ทดลองใช้การประเมินผลการเรียนนิสิตแบบอิงเกณฑ์อิงกลุ่ม ในวิชาสถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์ ระดับปริญญาโท จำนวนนิสิต 18 คน

วิธีประเมินผลประกอบด้วยระบบการประเมินผลย่อยที่แตกต่างกัน 2 ระบบ ได้แก่

1. ระบบประเมินผลระบบแรก มีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อที่ว่านิสิตแต่ละคนควรจะมี ความรู้หรือทักษะพื้นฐานเฉพาะอย่างถึงขั้นใช้งานได้ ระบบนี้เป็นการประเมินผลผลิตตามแนวคิด การวัดอิงเกณฑ์ ซึ่งประเมินจากคะแนนสอบประจำหน่วยบทเรียนของนิสิตแต่ละคน

แบบสอบประจำหน่วยบทเรียน มุ่งให้ข้อมูลย้อนกลับบ่อยครั้งแก่นิสิตเกี่ยวกับ ความรู้หรือทักษะใดบ้างที่ตนรู้อีกขั้นที่นำไปใช้งานได้ เนื้อเรื่องในแบบสอบถือว่าเป็นเนื้อเรื่อง พื้นฐานที่จำเป็นต้องทราบในบทเรียนนั้น ๆ แต่ละข้อกระทบเป็นตัวแทนของวัตถุประสงค์ของการ สอบในบทเรียนเช่นกัน นิสิตต้องสอบแบบสอบประจำหน่วย 6 หน่วยบทเรียนให้ได้คะแนนเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า 70 % จึงจะแสดงว่ามีความรู้พื้นฐานที่ใช้งานได้

2. ระบบประเมินผลระบบที่สอง มีพื้นฐานความเชื่อว่าการนิสิตมีระดับสัมฤทธิ์ผลขั้นสูง แตกต่างกันไป ระบบนี้เป็นการประเมินผลตามแนวคิดการวัดอิงกลุ่มซึ่งประเมินจากคะแนนสอบ กลางภาค และคะแนนสอบสิ้นภาคเรียนประกอบกัน

แบบสอบกลางภาคและสิ้นภาคเรียน แตกต่างจากแบบสอบประจำหน่วยบทเรียน ในแง่สำคัญคือ เป็นแบบสอบที่บ่งชี้และถึงระดับสัมฤทธิ์ผลขั้นสูงของนิสิตแต่ละคน เนื่องจาก เนื้อเรื่องในแบบสอบเหล่านี้ค่อนข้างจะซับซ้อน นิสิตจะพบว่าเนื้อเรื่องในแบบสอบเหล่านี้น่าสนใจ และท้าทายความสามารถของตนมากกว่าเนื้อเรื่องในแบบสอบประจำหน่วยบทเรียน คะแนนรวม จากแบบสอบกลางภาคเรียน และแบบสอบสิ้นภาคเรียน ใช้เป็นดัชนีประเมินว่านิสิตมีความรู้ขั้นสูง มากน้อยเพียงใด

การจัดอันดับคะแนนมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นิสิตที่ได้คะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบประจำหน่วยบทเรียนทั้งหมดครั้ง เกิน 70 % จะได้รับเกรด B หรือสูงกว่า สำหรับนิสิตที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 70 % จะได้รับเกรด C หรือต่ำกว่า แล้วแต่กรณี สำหรับผลการเรียนตามเกณฑ์ปรากฏว่านิสิตทั้ง 18 คน ได้ คะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบประจำหน่วยบทเรียนสูงกว่าหรือเท่ากับ 70 % มีนิสิต 2 คน ใน 18 คน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 70 %พอดี ซึ่งหมายความว่านิสิตทุกคนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นใน ขั้นการนำไปใช้งานได้เพียงพอ

ขั้นที่ 2 คะแนนรวมที่ได้จากแบบสอบกลางภาคเรียนและสิ้นภาคเรียนได้ใช้ เป็นดัชนีเพื่อจำแนกระหว่างนิสิตที่สมควรได้เกรด A และ B โดยอาศัยการจับกลุ่มคะแนนตาม ธรรมชาติเป็นเกณฑ์ เช่น นิสิตทุกคนได้คะแนนรวมใกล้เคียง 100 % ทุกคนในภาคนั้นควรได้รับเกรด

A หมด เป็นต้น เราไม่สามารถบอกล่วงหน้าได้ว่าก็เปอร์เซ็นต์ควรได้ A หรือ B แต่จากประสบการณ์ในต่างประเทศ นิสิตที่สอบผ่านแบบสอบประจำหน่วยบทเรียนโดยเฉลี่ยประมาณ 20-30 % ได้รับเกรด A สำหรับผลการประเมินการเรียนในวิชา 412 601 ได้ใช้การจับกลุ่มของคะแนนตามธรรมชาติเป็นหลัก กล่าวคือ มีนิสิต 7 คน ที่ได้คะแนนรวมจากแบบสอบกลางภาค และสิ้นภาคอยู่ระหว่าง 80 % ถึง 90 % และนิสิตที่เหลือ 11 คน ได้คะแนนต่ำกว่า 74 % เป็นที่น่าสังเกตว่า นิสิต 2 คน ที่ได้คะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบประจำหน่วยบทเรียนเท่ากับ 70 % สอบได้คะแนนต่ำสุด คือ สอบได้ 45 % และ 52 % ตามลำดับ

ความเห็นของนิสิตต่อระบบการประเมินผลการเรียนแบบอิงเกณฑ์ อิงกลุ่มจากการวิเคราะห์เนื้อ เรื่องที่นิสิตตอบ ในแบบประเมินผลการสอน ในข้อที่ว่า

ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนระบบแรก (อิงเกณฑ์) และจากการสัมภาษณ์นิสิต ปรากฏว่านิสิตทั้ง 18 คน พอใจระบบการประเมินผลแบบนี้มาก โดยให้เหตุผลว่าระบบการประเมินผลแบบนี้ ช่วยกระตุ้นให้เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยให้ข้อมูลย้อนกลับว่าตนเองมีความรู้หรือ ไม่มีความรู้ในเรื่องใดบ้าง นิสิตบางคนแสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ระบบการประเมินผลแบบนี้ยุติธรรมกว่าระบบการประเมินผลอื่น ๆ ที่ตนประสบมาเป็นประจำ นิสิต 5 ใน 18 คน อยากที่จะเรียนสถิติขั้นสูงต่อไป แม้จะเป็นวิชาเลือกก็ตาม

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคลหลังจากที่เขาทำอะไรสำเร็จลุล่วงไป หรือการไม่เกิดความรู้สึกว่าตัวเองล้มเหลวหรือต่ำต้อย (Hilgard, 1962)

มาสโลว์ (Maslow, 1970) ได้ศึกษาความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่มีผลต่อความปรารถนาและแรงจูงใจส่วนบุคคล เขาพบว่าแรงจูงใจของมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการทางด้านร่างกาย (Maintenance) ความรู้สึกปลอดภัย (Security) ความรัก (Love) การยอมรับจากสังคม (Belongingness) ความสำเร็จ (Self-Esteem) และการบรรลุความสามารถสูงสุดของตนเอง (Self-Actualization) เขาเชื่อว่าทุกคนมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ และต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง

รู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีค่า มีความสามารถและมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวาง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อย หรือเสียหน้า หรือเสียความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวของบุคคลนั้นด้วย

มีคำกล่าวที่ว่าผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองจะมีชีวิตอยู่ด้วยความพอใจ ในขณะที่ผู้ไม่เห็นคุณค่าในตนเองจะรู้สึกว่าไม่พอใจในการดำเนินชีวิต และไม่มีความสุข ดังนั้นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายควรให้ความสนใจ

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่เพียงจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังช่วยแก้ปัญหาอื่นได้ด้วย เช่น ปัญหาการติดยาเสพติด พฤติกรรมต่อต้านสังคม การฆ่าตัวตาย การตั้งครมภ์ในวัยเรียน และพฤติกรรมในการทำลายตัวเองต่าง ๆ ซึ่งตรงกับความเชื่อที่ว่า คนเราจะไม่ทำร้ายตัวเองถ้าเขายังรักตัวเองอยู่ และถ้าเขามีความเชื่อมั่นในตนเอง เขาจะพยายามทำทุก ๆ สิ่งอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

โรงเรียนในฐานะที่เป็นสังคมขนาดจำลอง จึงมีหน้าที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ให้มีบรรยากาศที่ให้ความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ (Humanistic Environment) และเป็นประชาธิปไตย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนและมีความคาดหวังไปในทางดี (Positive Expectation) ในด้านหลักสูตรและการสอน มีการวางแผนที่มีลักษณะร่วมมือกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เนื้อหาที่เรียนเน้นเรื่องตนเอง และสังคมเปิด โอกาสให้ผู้เรียนทำโครงการบริการชุมชน และฝึกให้ผู้เรียนประเมินตนเอง (Beane, 1991)

ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ถ้าผู้สอนเป็นผู้เห็นความสำคัญของความรู้สึกนี้ มีความจริงใจ ยอมรับผลงานของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเข้าใจความรู้สึกของผู้เรียน (Trow and Hadden, 1976) ในการทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้สอนต้องให้โอกาสผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนบ่อย ๆ เช่น ในการสอนผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ผู้เรียนที่ไม่บรรลุผลทราบว่าต้องทำอะไรจึงจะบรรลุผลได้ หลักสำคัญของการให้ข้อมูลย้อนกลับ คือ การบอกให้ผู้เรียนทราบว่าเขาต้องปรับปรุงอะไร และอย่างไร ผู้สอนต้องให้โอกาสผู้เรียนฝึกฝนและเรียนซ้ำ ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จจะเกิดความรู้สึกที่ต่อตัวเอง และเชื่อมั่นว่าตัวเองมีความสามารถ ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการสอนให้ระดับความสำเร็จนั้น

เหมาะสมพอที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนบรรลุเป้าหมายได้ (Kinsvatter, 1988)

ฮอปฟ์ (Hoppe, 1930) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จหรือความล้มเหลวกับระดับของเป้าหมาย พบว่า ความสำเร็จและความล้มเหลวขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เป้าหมายที่แต่ละคนตั้งไว้สำหรับตนเอง
2. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความปรารถนาและระดับของผลงาน
3. การยอมรับหรือไม่ยอมรับว่าระดับผลงานเหมาะสมกับระดับความพยายามและความสามารถของตน

กาญจนา พงศ์พฤกษ์ (2523) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกันของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก ความวิตกกังวลและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า ความวิตกกังวล ความคับข้องใจหรือความตึงเครียด มีแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ผู้ที่มีความรู้สึกวิตกกังวลสูงมีแนวโน้มที่จะดูถูกตนเอง หรือรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย

ตั้งแต่มีการจัดการศึกษาเชิงชีวิตตัวแปรที่ขัดขวางการเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

หลักสูตรวิทยาลัยครู

ความเป็นมา

นับตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ จึงเปิดทำการสอนวิชาเอกต่าง ๆ ถึงระดับปริญญาตรี ตามที่สภาการฝึกหัดครูอนุมัติ เมื่อ พ.ศ. 2519 หลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่แยกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. ชั้นสูง) และระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (2 ปี) ต่อจาก ป.กศ. ชั้นสูง ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จึงได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูขึ้นใหม่ เป็นหลักสูตรปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (4 ปี) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการในการ

ใช้ครู และสภาการฝึกหัดครู ได้ออเมติเมื่อ พ.ศ. 2524

อย่างไรก็ตาม หลักสูตรสภาการฝึกหัดครูทั้ง 2 ฉบับยังคงใช้คู่กัน นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่เป็นหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา (4 ปี) สาขาวิชาการประถมศึกษา หลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา (2 ปี) สาขาวิชาการประถมศึกษา และหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2525-2526 (เพิ่มเติม) จึงมีหลักสูตรการฝึกหัดครูที่ใช้อยู่ในวิทยาลัยครู ขณะเดียวกันหลายหลักสูตร ทำให้เกิดความสับสนในการบริหารหลักสูตรเป็นอย่างมาก

เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 ให้วิทยาลัยครูเปิดสอนวิชาการสาขาอื่นได้ และมีข้อบังคับสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร อนุปริญญาและปริญญาตรี พ.ศ. 2528 หลักสูตรการฝึกหัดครูของวิทยาลัยครู สมควรจะอยู่ในเกณฑ์ข้อบังคับเช่นเดียวกับหลักสูตรอื่น ๆ และประกอบกับหลักสูตรฝึกหัดครูที่ใช้อยู่นั้นใช้มาหลายปีแล้ว ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีทำให้สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทั้งมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการผลิตครูและการใช้ครูที่บ่งชี้ให้เห็นชัดว่า มีความจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการ ดังนั้นหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ซึ่งรับผิดชอบในด้านการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัยครู จึงได้เสนอให้กรมการฝึกหัดครูแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2529 เพื่อพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยเกี่ยวกับการผลิตและการใช้ครู คุณสมบัติและบทบาทของครูที่สังคมต้องการ
2. กำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และกรอบการจัดทำร่างหลักสูตร
3. กำหนดปฏิทินการทำงาน
4. รวบรวมข้อมูลและการจัดนิมฟ์เป็นเอกสารเพื่อใช้ในการประชุมปฏิบัติการ
5. เสนอกรมการฝึกหัดครูแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการประสานงาน และคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร
6. ประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 8-10 กันยายน 2529 เพื่อกำหนดหลักการ จุดประสงค์ทั่วไปแต่ละสาขา จุดประสงค์เฉพาะแต่ละโปรแกรมวิชาเอก หลักการและจุดประสงค์ทั่วไป หมวดวิชาชั้นพื้นฐานทั่วไป หลักการและจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มวิชาชั้นครู

และกลุ่มปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พร้อมทั้งเสนอบุคคลเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาและจัดทำรายวิชาในกลุ่มวิชา เนื้อหา กลุ่มวิชา วิชา วิชา วิชา และฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ และหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป

7. ประชุมผู้แทนหน่วยงานผู้ใช้ครู เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2529 ณ ห้องประชุมกรม การฝึกหัดครู เพื่อพิจารณากำหนดรูปแบบการจัด โปรแกรมวิชาเอก ให้สอดคล้องกับความต้องการ ใช้ครู

8. ประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 1-3 ธันวาคม 2529 ณ โรงแรม ซีวีวีรีสอร์ท พัทยา ชลบุรี เพื่อพิจารณาจัดทำรายวิชาในกลุ่มวิชา เนื้อหา กลุ่มวิชา วิชา วิชา และ กลุ่มปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป

9. ประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 15-19 ธันวาคม 2529 ณ วิทยาลัยครูนครสวรรค์ เพื่อจัดรายวิชาเป็นร่างหลักสูตร โปรแกรมวิชาเอกต่าง ๆ ตาม องค์ประกอบโครงสร้างของหลักสูตร

10. จัดพิมพ์เป็นหลักสูตร ฉบับร่างที่ 1 แยกแต่ละ โปรแกรมวิชาเอก

11. ส่งหลักสูตร ฉบับร่างที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิวิทยาลัยครูทุกแห่งเพื่อพิจารณาให้ ข้อเสนอแนะ

12. ประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ ระหว่างวันที่ 21-23 มกราคม 2530 ณ วิทยาลัยครูสวนสุนันทาเพื่อวิเคราะห์ วิจัยหลักสูตรฉบับร่างที่ 1

13. คณะบรรณาธิการ ประมวลข้อ เสนอแนะจากวิทยาลัยครู และจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตร

14. จัดพิมพ์หลักสูตร ฉบับร่างที่ 2

15. เสนอร่างหลักสูตรต่อคณะกรรมการอำนวยการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อพิจารณาให้ ข้อคิดเห็น

16. เสนอร่างหลักสูตรต่อสภาการฝึกหัดครู เพื่อพิจารณาอนุมัติ

หลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นฉบับนี้ ได้ประกาศใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 เป็นต้นมา และ ในปัจจุบันนี้ ได้มีการเรียกหลักสูตรนี้ว่า หลักสูตรวิทยาลัยครู

สาระสำคัญของหลักสูตร

หลักการ

หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษาเป็นหลักสูตรการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อกำหนดที่สอนและทำงานด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพของครูเป็นหลัก ทั้งสมรรถภาพด้านความรู้ สมรรถภาพด้านเทคนิควิธี และสมรรถภาพด้านคุณลักษณะ
2. เป็นหลักสูตรที่ยึดภารกิจและคุณธรรมของครูเป็นแนวทาง
3. เป็นหลักสูตรที่จัดประสบการณ์และกิจกรรม โดยเน้นการปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี
4. เป็นหลักสูตรที่ยึดหลักความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ ๆ
5. เป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการของผู้ใช้ครู และยึดหลักความร่วมมือระหว่างผู้ใช้ครูและผู้ผลิตครูในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพ

จุดหมาย

หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา มีจุดมุ่งหมายในการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณสมบัติดังนี้

1. มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู มีความรัก ความศรัทธาในวิชาชีพครู มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนเมตตาใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. มีความรู้และเทคนิควิธีที่จะปฏิบัติงาน ในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะและมีวิจรรณญาณในการแก้ปัญหา
4. มีสุนทรีย์ที่ส่งเสริมสุขภาพทางกายและทางใจ ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม
5. มีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
6. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
7. รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีของชาติ และมีความสำนึกในความเป็นคนไทย

โครงสร้าง

หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา ประกอบด้วยหมวดวิชาและกลุ่มวิชาต่าง ๆ

ดังนี้

1. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป (General Education) หมายถึง วิชาเฉพาะทางใดทางหนึ่งที่นักศึกษาแต่ละคนจะเลือกเรียน เพื่อเพิ่มความรู้อุ้ความสามารถและทักษะอย่างเพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ หมวดวิชาเฉพาะด้านแบ่งเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ

- 1.1 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร
- 1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์
- 1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์
- 1.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. หมวดวิชาเฉพาะด้าน (Specialized Education) หมายถึง วิชาเฉพาะทางใดทางหนึ่งที่นักศึกษาแต่ละคนจะเลือกเรียน เพื่อเพิ่มความรู้อุ้ความสามารถและทักษะอย่างเพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ หมวดวิชาเฉพาะด้านแบ่งเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ

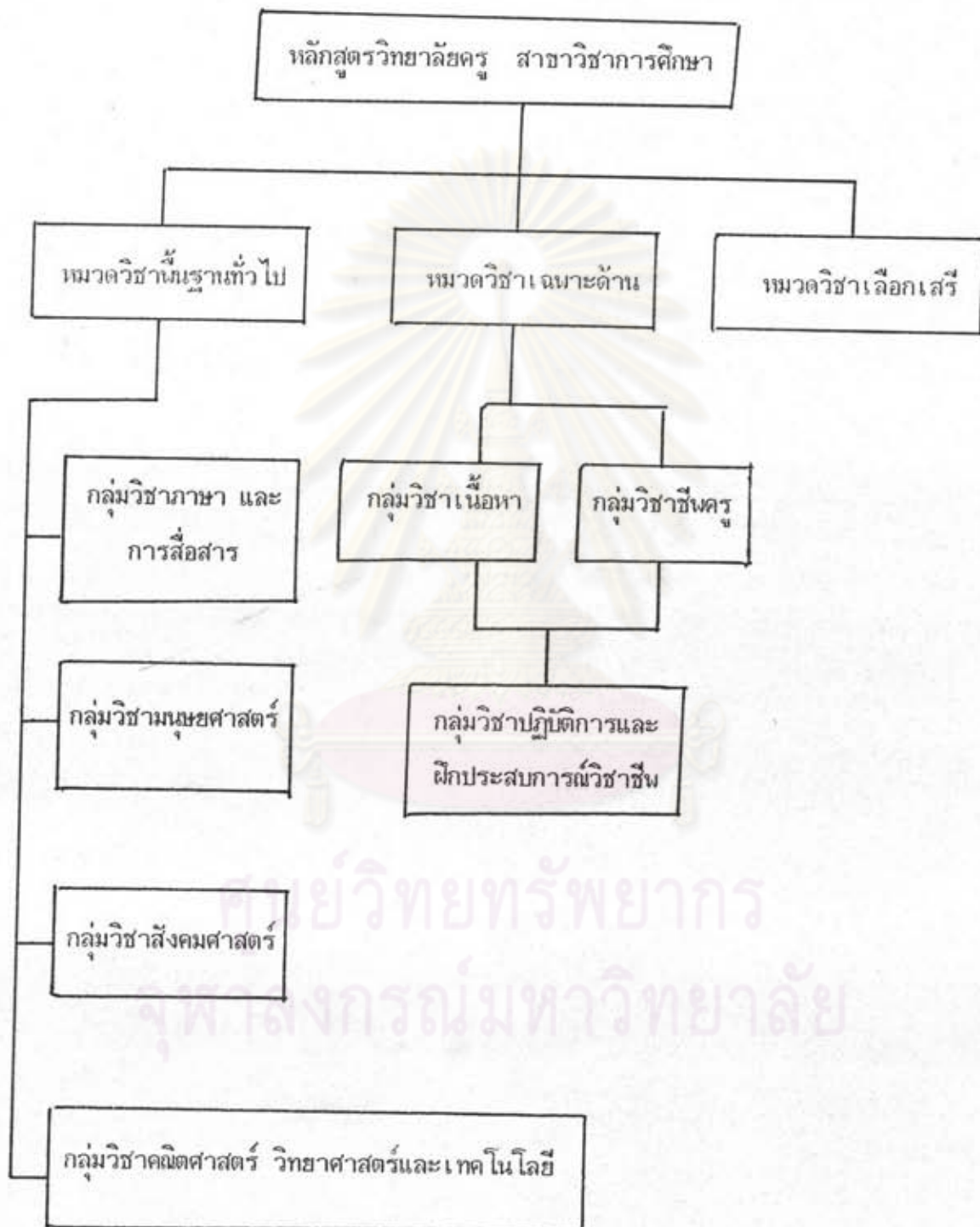
- 2.1 กลุ่มวิชาเนื้อหา
- 2.2 กลุ่มวิชาชีพครู
- 2.3 กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. หมวดวิชาเลือกเสรี (Free Elective) หมายถึง วิชาที่ให้นักศึกษาเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเพิ่มโลกทัศน์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังแสดง โครงสร้างหลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา

ระดับและหลักสูตร

หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา มี 3 ระดับ คือ

1. ปริญญาตรี
2. อนุปริญญา
3. ปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา)

สายและโปรแกรมวิชา

หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา แบ่งออกเป็น 5 สาขาวิชา และมี
โปรแกรมวิชาดังนี้

1. สายก่อนประถมศึกษา มี 1 โปรแกรมวิชา ได้แก่
โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. สายประถมศึกษา มี 1 โปรแกรมวิชา ได้แก่
โปรแกรมวิชาการศึกษาประถมศึกษา
3. สายมัธยมศึกษา มี 21 โปรแกรมวิชา ได้แก่
โปรแกรมวิชาภาษาไทย
โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ
โปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์
โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป
โปรแกรมวิชาเคมี
โปรแกรมวิชาชีววิทยา
โปรแกรมวิชาฟิสิกส์
โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา
โปรแกรมวิชาภูมิศาสตร์
โปรแกรมวิชาประวัติศาสตร์
โปรแกรมวิชาเกษตรกรรม
โปรแกรมวิชาคหกรรมศาสตร์
โปรแกรมวิชาศิลปหัตถกรรม
โปรแกรมวิชาช่างอุตสาหกรรม

โปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมศิลป์

โปรแกรมวิชานาฏศิลป์

โปรแกรมวิชาสุขศึกษา

โปรแกรมวิชาพลศึกษา

โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา

โปรแกรมวิชาธุรกิจศึกษา

โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา

4. สายการศึกษาพิเศษ มี 1 โปรแกรมวิชา ได้แก่

โปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ

5. สายเทคนิคการศึกษา มี 7 โปรแกรมวิชา ได้แก่

โปรแกรมวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

โปรแกรมวิชาวิชาการบริหารการศึกษา

โปรแกรมวิชาวัดผลการศึกษา

โปรแกรมวิชาการศึกษาอนุรักษนิยม

โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา

โปรแกรมวิชาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์

โปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา

จุดประสงค์

หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป

หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นหมวดวิชาที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติในเรื่องต่าง ๆ อันจะยังผลให้บุคคลนั้น ๆ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับบุคคลอื่น ได้อย่างเป็นสุขและมีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองและสังคม

จุดประสงค์ทั่วไป จำแนกเป็นรายละเอียด ได้ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมวิชาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทนธรรมนิยมประเพณี การเมือง และการปกครองของไทย ความรู้ความเข้าใจเพื่อนร่วมโลก เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีความรู้ความ

เข้าใจในสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. ให้ความสำคัญการเรียนรู้อัตนศึกษา ทั้งทักษะในด้านการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ทักษะในด้านการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้และทักษะในด้านภาษา โดยสามารถติดต่อสื่อสารความหมายกับผู้อื่นได้

3. ให้ความสำคัญและความซาบซึ้งในคุณค่าของสังคม ความดี ความงาม และการดำรงตนให้มอบคุณค่าต่อสังคม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบ มีความซาบซึ้งในศิลปะและสุนทรียภาพ เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

หมวดวิชาเฉพาะด้านเป็นหมวดวิชาที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติในวิชาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง อันยังผลให้บุคคลหนึ่ง ๆ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ทั่วไป จำแนกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

1. ให้ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชา และวิทยาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ที่จะนำไปสอนหรือปฏิบัติทางด้านเทคนิคศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครู และมีความรู้ความเข้าใจในเทคนิควิธีที่จะถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2. ให้ความสำคัญอย่างเพียงพอเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรม การสอนหรือการปฏิบัติด้านเทคนิคการศึกษา โดยสามารถประยุกต์หลักการและทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างกลมกลืนและชำนาญ

3. ให้ความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพทางการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในจรรยาบรรณ ทั้งไม่มีความรัก ศรัทธา ภาคภูมิใจ และรับผิดชอบในวิชาชีพตนเองอย่างแท้จริง

หมวดวิชาเลือกเสรี

หมวดวิชาเลือกเสรี มีจุดประสงค์ทั่วไปที่จะให้นักศึกษาได้เลือกเรียนวิชาใด ๆ ก็ได้ ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อให้โลกทัศน์กว้างขวางและนำไปใช้เป็นประโยชน์งาน และชีวิตของตน

การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับปริญญาตรี ระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) หน่วยกิตที่ต้องเรียนตามโครงสร้างเฉพาะสายและระดับหลักสูตร มีดังนี้

สาย	ระดับของหลักสูตร	แบบการจัดการจัด	หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป	หมวดวิชาเฉพาะด้าน			หมวดวิชาเลือกเสรี	หน่วยกิตรวม
				กลุ่มวิชาเนื้อหา	กลุ่มวิชาชั้นครู	กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ		
สายก่อนประถมศึกษา	ปริญญาตรี	เอกเดี่ยว	40	60	25	12	6	143
สายมัธยมศึกษา		เอกคู่	40	30+30	25	15-16	6	147
		เอก-โท	40	40+20	25	16	6	147
สายเทคนิคการศึกษา	อนุปริญญา	เอกเดี่ยว	24	30	15	8	4	81
สายการศึกษาพิเศษ	ปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา)	เอกเดี่ยว	16	30	10	8	4	68
สายประถมศึกษา	ปริญญาตรี	เอกเดี่ยว	40	34	30	31	6	141
	ปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา)	เอกเดี่ยว	16	30	11	17	4	78

สภาพและปัญหาของการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู

ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 ถึง พ.ศ. 2529 นี้ วิทยาลัยครูได้มีโอกาสใช้หลักสูตรถึง 3 ฉบับด้วยกัน ได้แก่ หลักสูตรสภาการศึกษา พ.ศ. 2519 พ.ศ. 2524 และ 2525-2526 (เพิ่มเติม) แม้ว่าจะมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างไรก็ตาม สภาพและปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน ดูเหมือนจะไม่มีเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด จากการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู จากงานวิจัยและบทความตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ถึง พ.ศ. 2530 รวมเวลา 11 ปี พอจะประมวลสภาพและปัญหาที่พบได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

อาจารย์มีความเห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตรมีมากเกินไป และซ้ำซ้อนกันมาก (พัฒนา ชิตีเสวี, 2522; กรัณณา ทองอาญา, 2528; ระวีวรรณ สารภาริน, 2529; สิริอาภา ขำเลิศ, 2530) เวลาที่กำหนดในหลักสูตรไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ทำให้สอนไม่ทัน (ธงชัย รักชื่อน, 2523; ปราณี นิลเหม, 2525; กรัณณา ทองอาญา, 2528; สิริอาภา ขำเลิศ, 2530) อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรให้รายละเอียดเนื้อหาวิชาน้อยไป (กรมการฝึกหัดครู, 2522; เอี่ยมพร นิลคุดา, 2523; ระวีวรรณ สารภาริน, 2529) และมีอาจารย์เป็นจำนวนมากไม่เคยสร้างหลักสูตร และไม่เข้าใจจุดประสงค์ที่เขียนไว้ในหลักสูตร (อุทิศ นวลเจริญ, 2529; ระวีวรรณ สารภาริน, 2529)

ผลการวิจัยดังกล่าวทำให้มองเห็นว่าปัญหาด้านหลักสูตรมีมานานแล้ว และยังคงเป็นปัญหาอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะอาจารย์ มีความเข้าใจเรื่องหลักสูตรไม่เพียงพอและไม่ทราบวิธีที่จะจัดการกับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพที่เรียน และนักศึกษาของตน ในทางปฏิบัติกันทั่วไป อาจารย์มักจะคิดว่าหลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดมาตายตัว ทุกคนจะต้องสอนตามหลักสูตรนั้น มิฉะนั้นจะไม่เรียกว่าสอนตามหลักสูตร อาจารย์จะคอยนั่งเอกสารประกอบหลักสูตรที่ทางราชการจัดทำให้ ถ้ามีส่วนใดส่วนหนึ่งไม่เพียงพอจะเกิดปัญหาว่าอาจารย์สอนไม่ได้

2. ด้านการสอน

อาจารย์ส่วนใหญ่สอนโดยใช้การบรรยาย และให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงานเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคลแล้วนำมาอภิปรายหน้าชั้น (ทัศนีย์ เรื่องธรรม, 2519; นางนุช สุวรรณแสง, 2521; พัฒนา ชิตีเสวี, 2522; ปราณี นิลเหม, 2525; อุทิศ นวลเจริญ

2529; ระวีวรรณ สาริการิน, 2529; ลีวิภาภา ขำเลิศ, 2530) ด้วยวิธีการสอนลักษณะนี้ ทำให้นักศึกษาเคยชินกับการสอนแบบบรรยาย จึงขาดทักษะในการคิด วิพากษ์วิจารณ์ และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ (สมาลี วิไลรัตน์, 2522; ธงชัย รักซ้อน, 2523; จาริก บุญไชย, 2530) การสอนส่วนใหญ่จะเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ (ปราณี นิลเหม, 2525; ระวีวรรณ สาริการิน, 2529) นอกจากนี้กิจกรรมที่นำมาใช้ไม่มีความหลากหลาย หรือแปลกใหม่ และนักศึกษาไม่มีโอกาสร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง (ชูชาติ นพผลกรัง, 2523; เอี่ยมพร นิลคูหา, 2523; เมตตา นพประดิษฐ์, 2526) และมีอาจารย์จำนวนไม่น้อยที่สอนตามเนื้อหาวิชาที่กำหนดในหลักสูตร โดยไม่คำนึงถึงจุดมุ่งหมาย (ชูชาติ นพผลกรัง, 2523)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าอาจารย์ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการเรียนรู้ และหลักการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

วิทยาลัยครูมีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของอาจารย์และนักศึกษา (ทัศนีย์ เรืองธรรม, 2519; สมาลี วิไลรัตน์, 2522; ประสิทธิ์ มณีไสย, 2522; ชูชาติ นพผลกรัง, 2523; เอี่ยมพร นิลคูหา, 2523; อุกฤษ นวลเจริญ, 2529; ระวีวรรณ สาริการิน, 2529; ลีวิภาภา ขำเลิศ, 2530) สื่อจำนวนมากไม่มีประสิทธิภาพ (ชัชชัย รัตนธรรมา, 2524; ระวีวรรณ สาริการิน, 2529) อีกทั้งอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่สร้างสื่อการสอน (ชัชชัย รัตนธรรมา, 2524) และใช้สื่อการสอน (ปราณี นิลเหม, 2525; ระวีวรรณ สาริการิน, 2529) ด้วยเหตุผลที่ว่าการใช้สื่อการสอน ทำให้เสียเวลาและสอนไม่ทัน (นาฏยา วิษุศิริ, 2525)

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า เรื่องของสื่อการเรียนการสอนเป็นปัญหาที่สำคัญ ปัญหาหนึ่งของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

4. ด้านภาระวัดและประเมินผล

การทดสอบเน้นความรู้ความจำมากกว่าการปฏิบัติ (ชูชาติ นพผลกรัง, 2523; ระวีวรรณ สาริการิน, 2529) การประเมินผลใช้คะแนนจากการทำรายงานกลุ่มหรือรายบุคคล การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาค โดยไม่ประเมินพฤติกรรมอื่น (เนลลนา ชิตีเสวี, 2522; ชัชชัย รัตนธรรมา, 2524; นาฏยา วิษุศิริ, 2525; ระวีวรรณ สาริการิน,

2529) แบบทดสอบไม่ได้มาตรฐาน และไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ (ชงชัย รักซ้อน, 2523; สิริอาภา ชำเลิศ, 2530)

จะเห็นได้ว่าความรู้และทักษะของการวัดและประเมินผล เป็นเรื่องที่สมควรได้รับการปรับปรุงใหม่ประสิทธิภาพขึ้นกว่าเดิม

จากการวิเคราะห์และติดตามผลการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาการศึกษา พุทธศักราช 2530 พบว่า ผู้บริหาร ผู้สอน และนักศึกษามีความเห็นตรงกันว่า หลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่จัดได้ดีเหมาะสมระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นพอที่จะสนองความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล

2. จำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาเหมาะสม

3. เนื้อหาวิชาในหลักสูตรสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. เนื้อหาวิชาในหมวดวิชาเฉพาะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

5. ในแต่ละสาขาวิชาเปิดสอนโปรแกรมวิชาได้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

6. เนื้อหาส่วนใหญ่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

7. เนื้อหาวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานส่งเสริมให้ศึกษามีความรู้กว้างขวาง

8. เนื้อหาวิชาในหมวดวิชาเลือกเสริมวิชาที่เปิดตามความสนใจของนักศึกษา

(สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์, 2532)

แม้ว่าหลักสูตรจะพัฒนาได้ดีเพียงใด ปัญหาเกี่ยวกับจุดประสงค์ เนื้อหา วิชา สอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลอาจเกิดขึ้นได้อีก ถ้าผู้สอนนำหลักสูตรใหม่ไปใช้อย่างไม่เข้าใจ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เนื่องจากหลักสูตรใหม่นี้ยังคงมีเพียงวัตถุประสงค์กว้าง ๆ และคำอธิบายรายวิชาสั้น ๆ เช่นเดิม